

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
Journal of Divinity Faculty of Recep Tayyip Erdogan University

ISSN: 2147-0049 e-ISSN: 2147-2823

RTEUIFD, June 2018, (13): 231-267

**Mitler Gerçeklere Karşı: Hz. Muhammed'in Peygamberlik Öncesi
Yaşamındaki Olaylar**

Myths versus Realities: The Events in the Life of Prophet Muhammad before his
Prophethood

Öznur Hocaoğlu

Diyaret İşleri Başkanlığı

Presidency of Religious Affairs

Rize/Turkey

oznur.hoca.oglu@hotmail.com

ORCID ID: www.orcid.org/0000-0003-2204-6491

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received: 27 Şubat / February 2018

Kabul Tarihi / Accepted: 15 Mayıs / May 2018

Yayın Tarihi / Published: 20 Haziran / June 2018

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Haziran / June

Sayı / Issue: 13 **Sayfa / Pages:** 231-267

Plagiarism: This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software. <http://dergipark.gov.tr/rteuifd>

Ö. Hocaoğlu / Mitler Gerçeklere Karşı: Hz. Muhammed'in Peygamberlik Öncesi Yaşamındaki Olaylar

Mitler Gerçeklere Karşı: Hz. Muhammed'in Peygamberlik Öncesi Yaşamındaki Olaylar

Öz: Hz. Peygamberin nübüvvet öncesi hayatında meydana gelen olayları gözden geçirdiğimizde öncelikle yüceltme peygamber anlayışının hakim olduğunu görürüz. Rivayetler akıl ve vahiy süzgecinden geçirilmeden nakledilmekte ve Peygamberin hayatının bütünlüğü içerisinde değerlendirilmemektedir. Yani bir tarafta anne rahmine düşmesi, Halime'ye verilmesi ve kırk yaşına kadar anlatılan neredeyse her sahnede Peygamberin peygamber olacağı haber verilmektedir. Diğer tarafta ise bu haberlerle taban tabana zıt, peygamberin ilk vahiy geldiği zaman cinlenmiş veya şair olmaktan korktuğundan dolayı intihara teşebbüs ettiği iddia edilmektedir. Aynı şekilde Kur'an'da Peygamberin peygamberliğini beklediği de haber verilmektedir. Bir tarafta Peygamberin, peygamberlik öncesi bulutla veya meleklerle gölgelendiği, gittiği her yere bereket dağıttığı rivayet edilirken, diğer tarafta peygamberlik sonrası bulutlar bir anda kaybolmakta, Peygamber normal insanlar gibi gölge aramakta ve hatta açlıktan kıvrılmaktadır. Dolayısıyla bu çelişen rivayetlerin, kabul edilmesi mümkün değildir.

Anahtar Kelimeler: İslam Tarihi, Peygamber, Nur, Mucize, Nübüvvet mührü.

Myths versus Realities: The Events in the Life of Prophet Muhammad before his Prophethood

Abstract: When we examine the events that occurred in the life of Prophet Muhammad before his prophethood, it is seen that it was common to value the prophet above others. Prophetic traditions was transmitted regardless of rational thinking and revelation data, and they were not evaluated within integrity of the prophet's life. On the one hand, his prophethood was verified nearly in every points of his life during his fertilization process in his mother's womb, Halime's being foster mother and all the other cases that he experienced to his forties. On the other hand, completely dissimilar with these myths, it was claimed that the prophet attempted to commit suicide due to the fear of being exorcized and being poet. Also as we see in Quran, the prophet did not expect himself to be a prophet. In a similar way, while it was told that the prophet was protected by clouds and angels and he used to spread abundance where to go before his prophethood, the clouds disappeared after prophethood and the prophet sought shade and even starved like other ordinary people. Hence, these opposite traditions cannot be accepted true.

Key words: Islamic History, Prophet, Heavenly Light, Miracle, The Seal of the Prophethood..

الخرافات والحقائق الحوادث في حياة النبي (ص) قبل بعثته

المخلص: لو أعدنا النظر إلى تاريخ حياة النبي (ص) قبل بعثته للاحظنا أن النظرة إلى حياته مبالغ فيها جداً. والروايات المعنية بحياته قبل بعثته تُروى دون تأمل فيها بالعقل ومقارنة بالوحي ولا يتم أخذها بنظرة شاملة. أي هناك روايات عن كل مشهد في حياته تدل على نبوته منذ أن كان في بطن أمه وأخذته حليلة للرضاعة حتى وصل إلى الأربعين من ناحية؛ وهناك روايات أخرى أنه جُنَّ وحاول الانتحار حين أوحى إليه المرة الأولى لخوفه من أن يكون شاعراً أو مجنوناً من ناحية أخرى. هناك روايات عن السحاب والملائكة التي استظلت بهما حيثما ذهب وهناك روايات تحكي أن النبي بعد بعثته عطش وجاع وبحث عن ظل. لذلك هذه الروايات المتناقضة لا يمكن قبولها ولذا نقبل الرأي المتطابق مع القرآن والذي يؤكد على أنه كان بشراً.

الكلمات المفتاحية: تاريخ الاسلام، النبي، النور، معجزة، خاتم النبوة.

GİRİŞ

Siyer kaynakları incelendiğinde Hz. Peygamberin, peygamberlik öncesi hayatına dair çok enteresan bilgileri ihtiva eden rivayetlerin nakledildiği ve bu haberlerin onun peygamberliğine işaret olarak zikredildiği görülecektir. Aynı şekilde peygamberlik öncesine ait verilen bu bilgilerin "tebşirat" ve "irhasat" şeklinde tasnif edilebileceği belirtilmektedir.¹ Binaen aleyh tebşirata ve irhasata işaret eden konuları şu şekilde maddelememiz mümkündür.

- 1- Babasının alnında beliren (Peygamberlik) nuru
 - Amine, hamile kaldığında meydana gelen nur
 - Amine'nin gördüğü rüya ve Peygamberin müjdenmesi
 - Peygambere Muhammed isminin verilmesi
- 2- Fil Ashabının başına gelenler
- 3- Peygamberin doğumunda meydana gelen olaylar
 - Mekke'deki putların yere kapaklanması
 - Kisra Sarayının 14 sütununun düşmesi
 - Mecusilerin 1000 yıldır sönmeyen ateşinin sönmesi
 - Peygamberin sünnetli, göbeği kesik, tertemiz, secde eder vaziyette doğup semaya bakması
 - Amine'den semaya nur yayılması bütün Şam diyarını aydınlatması
- 4- Hz. Muhammed'in Bereket Sebebi Olması
 - Beni Sa'd yurdunda yaşananlar
 - Ebu Talib'in evinin bereketlenmesi
 - Peygamberin ayağını toprağa vurarak Ebu Talib için su fişkırtması
 - Ebu Talib'in yağmur duasına Peygamberle çıkması
- 5- Halime'nin başına gelen olaylar
 - Bulutun ve Meleklerin Peygamberi gölgelemesi
 - Şakk-ı sadr
 - Nübüvvet mührü
- 6- Ehli Kitap alimlerinin ve Kahinlerin Peygamberi müjdelemeleri
 - Rahib Bahira
 - Rahib Nastura
 - Dağın taşın secdeye kapanıp Peygambere, "Selam sana ey Allah'ın Resulü" diye seslenmeleri

¹ Özdemir, Mehmet, "Peygamberlik Öncesinde Bir İnsan olarak Muhammed b. Abdullah", *Cahiliyye Toplumundan Günümüze Hz. Muhammed*, (13-15 Nisan 2007): 120.

Yukarıda sayılan her bir madde üzerinde derinlemesine değerlendirme yapmak, bu çalışmanın hacmini arttıracacağı için önce konuyla ilgili kaynaklarda görülen rivayetler nakledilecektir. Ayrıca çalışmada peygamberlik öncesi zikredilen bilgiler, peygamberlik sonrası bazı olaylarla da mukayese edilecektir. Aynı zamanda rivayetler, yer yer akli çıkarsamalarla ve “Kur’an’a arz” metodu ile değerlendirilecektir. Bu yorumlama faaliyetinde rivayetler karşısında Kur’an’ın konumu, diğer bir ifade ile siyer yazıcılığında vahyin yeri ne olmalı problemine de bir nebze değinilecektir.

Konuya başlarken şu saptamayı ifade etmek isteriz. Tespit edebildiğimiz kadarı ile söz konusu Hz. Peygamber olduğu zaman, siyere dair nakledilen rivayetler, ne kadar abartı olursa olsun ya “yüce peygamber” anlayışı çerçevesinde te’vil edilip kabul edilmekte, ya da özellikle son dönem siyer yazımlarında görüldüğü gibi her şey olabildiği kadarı ile aklileştirilmeye çalışılmaktadır. Bize göre bu tablo modern tarih okumalarının en büyük sorunsalı olarak karşımızda durmaktadır. Yani ilk dönem rivayetleri değerlendirmede, haberleri doğru ve objektif okuma-değerlendirme nasıl yapılabilir problemi, üzerinde durulması gereken bir konudur.

1- Abdullah b. Abdülmuttalib talib’in Alnındaki Nur

Kaynakların nakline göre Peygamberin babası Abdullah’ta bir nur vardır ve bu nur aslında Muhammed’in nurudur. Hatta Abdullah’ta bulunan bu nurla ilgili daha ilginç olanı o, bir yere oturduğu zaman altından “Sırtında Muhammed’in nurunu taşıyan kimse, selam senin üzerine olsun diye” ses işitmesidir.²

Abdullah’ın yüzündeki nurdan dolayı bazı kadınların onunla beraber olmak istedikleri haber verilmektedir. Şöyle ki Abdullah bir gün çarşıda

² Diyarbekri, *Tarihu'l-hamis fi ahvali enfusi'n-nefis* (Beyrut: Daru'l-kütübü'l-ilmîyye, 1971), 1: 331. Bununla birlikte Diyarbekri, onun doğumunun, bütün Şam rahipleri tarafından bilindiğini ifade etmektedir. Çünkü onların yanında Yahya b. Zekeriyya'nın kanına bulanmış, beyaz yün bir cübbenin olduğu, kitaplarında da “Eğer beyaz cübbeden kanın aktığını görürseniz, bilin ki, Muhammed’in babası dünyaya gelmiştir” şeklinde yazılı olduğu belirtilmektedir. Ayrıca bu parlayan nurun aslında Muhammed’in nuru olduğunu da ifade edilmektedir. Diyarbekri, *Tarihu'l-hamis*, 1: 331. Benzer bir durumda Kabe’yi yıkmaya gelen Ebrehe ordusunda bulunan bir filin Abdülmuttalib’i gördüğü zaman “Sırtında var olan nura selam olsun” dedikleri nakledilmektedir. Kastallani, *el-Mevahibu'l-leduniyye* (Kahire: Mektebetü't-tevfikiyye, trs.), 1: 64; Diyarbekri, *Tarihu'l-hamis*, 1: 189; Halebi, *es-Siretü'l-halebiyye: İnsanı'l-uyun fi Sireti'l-emini'l-me'mun* (Beyrut: Daru'l-kütübü'l-ilmîyye, 1427), 1: 89.

gezerken bir kadın onun yüzündeki nurdan dolayı, onunla birlikte olmak ister. Bunun üzerine Abdullah;

Haram işlemektense ölmeyi tercih ederim.

Helale gelince aramızda helallik yok ki onu açıklayalım

O halde senin düşündüğün şey nasıl mümkün olur?

şeklinde bir şiirle cevap vererek, kadının teklifini kabul etmez. Evlenip, Amine ile birlikte olur. Sonra dönüp kendisine teklif yapan kadının yanına gelir. Bu sefer Abdullah kadına teklif eder, lakin alnındaki nur kaybolduğu için kadın onunla birlikte olmak istemez. Bazı rivayetlerde kadının Abdullah'ın alnındaki nurun peygamberlik nuru olduğunu, kendisine geçmesini istediği için Abdullah'la beraber olmak istediğini, ancak Amine ile birlikte olunca, o nurun kaybolduğunu, bu sebeple de onunla birlikte olmalarına gerek kalmadığını söylediği nakledilmektedir.³ Bu nur öyle abartılmaktadır ki Abdullah'ın iki gözü arasında atın alnındaki beyazlık gibi⁴ veya semaya doğru yükselen bir nur olduğu nakledilmektedir.⁵ Bu öyle bir nur ki birlikte olduktan sonra Amine'ye geçer,⁶ hem Amine peygambere gebe kaldığında hem de onun doğumunda Amine'den çıkar ve Şam topraklarını aydınlatır,⁷ hatta daha da öte doğu ile batının arasını aydınlatır.⁸

³ Bu teklifi yapan kadının, Fatma bnt. Mürr veya Varaka b. Nevfel'den bu ümmetin son peygamberinin delili, babasının yüzündeki nur olacağını duyan Varaka'nın kız kardeşi, Kuteyle bnt. Nevfel olduğu rivayet edilmektedir. Bu kişinin söz konusu o nura sahip olmak için Abdullah'la birlikte olmak istediği nakledilmektedir. Abdullah'ın da bu şiiri on(lar)a söylediği belirtilmektedir. İbn İshak, *Sire* (Beyrut: Daru'l-Fikr, 1978), 1: 43, 44; İbn Hişam, *es-Sireü'n-Nebeviyye*, (Mısır: y.y. 1955), 1: 156; İbn Sa'd, *et-Tabakatü'l-Kübra* (Beyrut: Daru'l-kütübi'l-ilmiiyye, trs.), 1: 77; Taberi, *Tarihu'r-rusul ve'l-mülük* (Beyrut: Daru't-türaş, 1387), 2: 243; Süheyli, *Ravdu'l-unf* (Beyrut: Daru İhyai't-Turasi'l-Arabi, 2000), 1: 91; Beyhaki, *Dela'ilü'n-nübüve ve mağrifetü ahvali sahibi'ş-şeria* (Beyrut: Daru'l-kütübi'l-ilmiiyye, 1988), 1: 103; İbn Kesir, *el-Bidaye* (Kahire: Daru'l-hadis, 1993), 2: 254-255; Diyarbekri, *Tarihu'l-hamis*, 1: 336; Halebi, *İnsanu'l-uyun*, 1: 58. Ayrıca bu zinadan korumanın Abdullah için değil Peygamber için olduğu iddia edilmektedir. Bu minvalde Peygamberin "Ben nikah ile evlilikten dünyaya geldim zina mahsulü değilim" buyurduğu ifade edilmektedir. İbn Kesir, *el-Bidaye*, 2: 267.

⁴ İbn Hişam, *Sire*, 1: 157.

⁵ İbn Sa'd, *Tabakat*, 1: 77. Hatta Abdullah'la birlikte olmak isteyen Has'amlı kadın ona "Amine'ye yeryüzünün en hayırlı çocuğuna gebe kaldığını haber vermesini" istediği de rivayet edilmektedir. İbn Sa'd, *Tabakat*, 1: 78.

⁶ İbn Hişam, *Sire*, 1: 157; Halebi, *İnsanu'l-uyun*, 1: 59.

⁷ İbn Sa'd, *Tabakat*, 1: 137; İbn Hibban, *Sire*, 1: 50. Enteresan olan İmam Şafii'nin annesi de İmam Şafi'yi dünyaya getirdiği zaman fercinden müşteri yıldızının çıkıp Mısırı aydınlatıldığını gördüğü nakledilmektedir. Halebi, *İnsanu'l-uyun*, 1: 84.

⁸ İbn Sa'd, *Tabakat* 1: 90.

Abdullah'la beraber olmak isteyen kadınlardan birinin de Abdullah'ın ikinci eşi olduğu nakledilmektedir. Rivayete göre Abdullah'ın üzerinde çamur olmasından dolayı temizlenmesi için kadının geciktiği, bunun üzerine Abdullah'ın üzerini temizleyip Amine'nin yanına gidip onunla birlikte olduğu rivayet edilmektedir. Sonra diğer eşinin yanına geldiğinde onun, Abdullah'ın alnındaki nur kaybolduğu için onunla birlikte olmak istemediği rivayet edilmektedir.⁹

Ebu Zehre, özellikle bu son rivayeti, Abdullah'ın Amine'nin dışında bir eşinin olması durumunda herkes tarafından bilinmesi gerektiğini ve bu bilginin sahih kaynaklarda zikredileceğini ancak durumun bunun aksi olmasından dolayı bu haberin aslının olmadığını söylemektedir.¹⁰ Ayrıca Ebu Zehre, söz konusu rivayetin doğru olmadığını diğer bir gerekçesi olarak Abdullah'ın namuslu bir genç olmasını saymaktadır. Ona göre Abdullah, kavmindeki diğer gençlerin aksine aşağılık işlere tevessül etmeyen, temiz, şerefli bir insandı.¹¹ Dolayısıyla o, böyle aşağılık bir işe tevessül eden biri değildi.

Görüldüğü gibi Ebu Zehre, Abdullah'ın alnındaki nuru kabul etmekle birlikte peygamber babasını temize çıkarmak gibi bir gayrete girmektedir. İşte tam da burada modern zamanda araştırmacıların ilk dönem kaynaklarına bakışları ve buradaki bilgileri çağlarına nasıl aktaracakları problemi karşımıza çıkmaktadır. Şöyle ki Ebu Zehre rivayette Abdullah'ın söylediği ifade edilen "harama girmektense ölürüm daha iyi" ifadesi ile o, kadınla beraber olmasının haram olduğunu bildiğini kabul ederken, bu haramlığın nereden geldiği hususunda bir bilgi vermemektedir. Malumdur ki Mekke'de çeşitli evlilik şekilleri vardı, bunların çoğu Kur'an'ın zina olarak ifade ettiği cinstendi.¹² Lakin o dönemde zinanın haram

⁹ İbn İshak, *Sire*, 1: 44; Beyhaki, *Delail*, 1: 105.

¹⁰ Ebu Zehre, *Son Peygamber Hz. Muhammed*, trc. Mehmet Keskin. (Birleşik, İstanbul: 1993), 1: 130-131.

¹¹ Ebu Zehre, *Son Peygamber*, 1: 128. Halebi, Kelbi'den söz konusu kadının çok güzel ve son derece iffetli olduğunu, aslında nikahlanmayı teklif ettiğini, lakin Abdullah'ın onu yanlış anladığı için yukarıdaki şiiri söylediği bunun da Abdullah'ın iffet ve temizliğine delalet ettiğini nakletmektedir. Halebi, *İnsanu'l-uyyun*, 1: 59.

¹² Kaynaklarda Cahiliyede çeşitli şekilde nikah yaptıkları ifade edilmektedir. Bunlardan bazılarını şu şekilde ifade edebiliriz. İstibza Nikahı: Asil bir adamdan çocuk sahibi olmak için temizlik döneminde kocasının izniyle kadının eşraftan biriyle birlikte olup çocuk sahibi olması. Hıdn Nikahı: Hür kadınların sevdikleri erkeklerle gizlice birleşmeleri. Nikahu'l-müşterek: On kişiden az olmamak üzere bir takım erkeklerin bir kadınla birlikte olmaları sonucu kadın hamile kalırsa çocuk dünyaya geldiğinde erkekleri çağırır, kimi seçerse çocuğu ona nisbet ederdi. Biğa nikahı: Bazı kadınlar, her gelen erkekle birlikte olabileceğinin sembolü olarak evine bir bayrak asar, gelenlerle birlikte olur, çocuk dünyaya gelince

kabul edilmesi veya kadın erkek ilişkisinde zinanın varlığı, açıklanmaya muhtaç bir durumdur. Ayrıca Ebu Zehre, rivayeti kesmekte ve düşüncesini destekleyen kısmı almaktadır. Yani rivayete göre ilk olarak Abdullah, harama girmek istemediğini ifade etmekle¹³ beraber aynı rivayetin devamında Amine ile birlikte olduktan sonra kadının yanına gelip bizzat kendisi kadınla beraber olmayı teklif etmektedir. Lakin Ebu Zehre, Abdullah tarafından bu teklif sanki yapılmamış gibi onu tezkiye etmeye çalışmaktadır.¹⁴ Olayın sıhhat boyutu bir tarafa, konuya Siyer yazıcılığı açısından baktığımızda belki de konunun en önemli sorunlarından biri olan rivayetlere objektif yaklaşma, tarihi malzemeyi olduğu gibi ortaya koyma prensibi burada ihmal edilmekte, okuyucu kasten yazarın kabul ettiği görüşe kanalize edilmektedir. Bu da ilmi ahlakilik açısından çok sıkıntılı bir durumdur. Buna yüceltmeden kaynaklı hatalı yaklaşım da diyebiliriz.

Sonuç olarak Abdullah'ın alnındaki nurla ilgili şunu diyebiliriz, bu nasıl bir nur ki Mekke'nin erkekleri değil de sadece kadınları fark ediyor.¹⁵ Hatta Abdullah'ın alnından semaya kadar çıkan bu nur, nasıl oluyor da kimse tarafından fark edilmiyor. Tabii Abdullah'ın alnındaki bu nurun, peygamberlik nuru olduğunun bilinmesi de açıklanmaya muhtaç diğer bir husustur. Buna rağmen ne yazık ki bazı araştırmacılar, suyun oluktan akışı gibi bu nurun da Muhammed'in annesinin rahmine aktığını bildirebiliyorlar.¹⁶

nesepeçinin tespiti ile çocuk ona nisbet edilirdi. Cevad Ali. *el-Mufassal fi Tarihi'l-arap kable'l-İslam* (y.y.: Daru's-saki, 2001), 10: 206-219; Günaltay, Şemseddin, "İslamdan Önce Araplar Arasında Kadının Durumu Aile ve Türü Nikah Şekilleri", *Marife*, 1/3, (2002): 197; Sarıçık, Murat, "Cahiliye Nikahı ve Diğer Cahiliye Nikahları", *SDÜİFD*, 3 (1996): 60-64; Demircan, Adnan, "Cahiliye ve Hz. Peygamber Dönemi Uygulamalarıyla Nikah", *Diyanet İlmî Dergi*, 49/3, (2013): 39-40. Bunların haricinde başka nikah çeşitleri de mevcuttur. Şöyle ki bir kadının bir sevgilisi olur, onunla ilişkiye girer, doğum yaptığında çocuğun kimden olduğunu söyleyerek o kişiyle evlenirdi. Bir adam başkasının cariyesi ile birlikte olur, çocuk dünyaya geldikten sonra önce çocuğu sonra annesini satın alması sonucu evlenirdi. Cevad Ali, *Mufassal*, 10: 219; Savaş, Rıza, *Hz. Peygamber Devrinde Kadın*, (İstanbul, Ravza, trs), 36.

¹³ Ebu Zehre, *Son Peygamber*, 1: 128.

¹⁴ Rivayetlerinde görülen çelişkilerle ilgili değerlendirme için Bk. Demil, Emine, *Hz. Peygamberi'in Risalet Öncesi Hayatına Dair Rivayetler* (Ankara: Basılmamış Doktora Tezi, 2016), 31-40.

¹⁵ Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, (Ankara: Ankara Okulu, 2015), 51.

¹⁶ Ebu Zehre, *Son Peygamber*, 1: 146. Bu nurdan hakikati Muhammediyye'yi üretenler vardır. Nur-i Muhammedi'yi ilk defa dillendirenin Sehl b. Abdulah et-Tüsteri olduğu nakledilmektedir. Buna göre Allah, ilk defa peygamberin nurunu, bu nurdan da her şeyi yaratmıştır. Bütün peygamberlerde tecelli eden bu nur, en son Hz. Peygamberde karar kılmıştır. Uludağ, Süleyman. "Nur", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopesi*. 2007, (İstanbul, TDV Yayınları) 33: 244-245; Demirci, Mehmet, "Hakikat-i Muhammediyye", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopesi*. 1997, (İstanbul TDV Yayınları) 15: 179-180.

Öte yandan kaynaklarda yer alan rivayetlere göre daha baba belinde iken Hz. Peygamberin peygamberliği, babasının alnındaki nurdan anlaşılıyor, nübüvvetten sonra bu nur, kimse tarafından fark edilmemektedir. Şöyle ki bir gün Hz. Peygamber mescitte oturuyorken bir bedevi gelir ve “Hanginiz Muhammed” der...¹⁷ Diğer bir rivayette ise Ebu Bekir, Peygamberle beraber hicret ederken, bazı insanlarla karşılaşır, onlar Ebu Bekir’i tanır, lakin Peygamber’i bilemezler. Bunun için ona yanındaki adamın kim olduğunu sorarlar. Ebu Bekir de “Bu adam, bana yolumu gösteren rehberimdir” der.¹⁸ Bu rivayetlerden daha ilginç ise Hz. Peygamber, Medine’ye geldiğinde onu karşılamaya çıkan bazı Müslümanlar, Peygamberi daha önceden görmedikleri için tanımazlar, bu sebepten dolayı da Ebu Bekir’i peygamber sanarak onunla konuşurlar. Ne zaman ki Peygamber’in üzerine güneş gelip Ebu Bekir onu, ridasıyla gölgeler, işte o zaman Peygamberi tanır ve ona selam verirler.¹⁹

Görüldüğü gibi Hz. Peygamber, peygamberliğinden sonra ancak sorularak veya etrafındaki kimselerin ona karşı takındıkları tavırla ayırt edilebiliyorken, nasıl oluyor da babasının belinde iken alnındaki nurdan biliniyor? Bu durum açıklanması gereken çok önemli bir konudur, lakin kaynaklarımız her iki grup rivayeti de verip konu anlatımlarına devam etmektedirler. Oysa Peygamber’in peygamberlikten sonra tanınması daha elzem ve makulken, diğer insanlardan ayırt edilememektedir. Görebildiğimiz kadarı ile kaynaklarımızda bu olay, “Peygamberin tevazusu” şeklinde değerlendirilerek konu başka alanlara kaydırılmaktadır. Oysa şemail kitaplarında peygamberin farklılığı/ayrıcılığı her açıdan ortaya konulurken, pratikte sanki bu anlatılanlar görülememekte, onu tanımayanlar tarafından diğer insanlar arasında seçilememektedir. Dolayısıyla

Detaylı bilgi için bk. Çift, Salih, “İlk Dönem Tasavvuf Düşüncesinde Nur Kavramı”, *UÜİFD*, 13/1, (2004) 140-154; Ay, Mahmut, “İşari Tefsirlerde Hakikat-i Muhammediyye Anlayışı”, *UÜİFD*, 23, (2010) 80-120; Demil, Emine, *Hz. Peygamberi’ın Risalet Öncesi Hayatına Dair Rivayetler*, 13-37.

¹⁷ Beyhaki, *Delail*, Mukaddime 41, 5: 374; Diyarbekri, *Tarihu’l-hamis*, 2: 196; Halebi, *İnsanu’l-uyun*, 3: 309. Bu rivayet aynı zamanda Buhari, *Sahih*, (y.y.: Daru Tavkı’n-necat, 1422), (hd. No. 63)1: 23, ; İbn Mace, *Sünen*, (yrs: Daru’r-risaleti’l-alemiyye, 2009), (hd. No. 1402) 2: 409.; Nesai, *Sünen*, (Halep: Mektebetü’l-matbaati’l-islamiyye 1986), (hd. no. 2092) 4: 122 eserlerinde de geçmektedir.

¹⁸ Ebu Bekir’in Şam’a zaman zaman sefere çıktığından dolayı bilindiği, lakin Peygamber’in tanınmadığı ifade edilmektedir. Bu sebeple adamların Ebu Bekir’e Peygamber’in kim olduğunu sordukları belirtilmektedir. İbn Sa’d, *Tabakat*, 1: 180, 182; Diyarbekri, *Tarihu’l-hamis*, 2: 57.

¹⁹ İbn Hişam, *Sire*, 1: 492; Diyarbekri, *Tarihu’l-hamis*, 1: 337; Köksal, Asım, *Peygamberler Peygamberi Hz. Muhammed ve İslamiyet*, (İstanbul: Işık, 2007), 1-2: 704.

şemail türü eserlerde ifade edilen bariz özelliklere daha temkinli yaklaşılması gerektiğini düşünmekteyiz. Hz. Peygamber'in diğer insanların yanında fark edilmemesi de aslında Kur'an'da vurgulanan "Ben de sizin gibi bir beşerim"²⁰ hakikatiyle uygunluk arz etmektedir.²¹

Amine'nin Hamileliği ve Peygamber'e Muhammed/Ahmed isminin verilmesi

Kaynaklarda Amine'nin Hz. Peygamber'e hamile kaldığında hiçbir şey hissetmediği, hatta bazen hayz bile gördüğü, yani hamilelik belirtisini hiç fark etmediği, bu sebeple meleklerin uyku ile yakaza arasında ona bu ümmetin seyyidine ve nebisine gebe kaldığını ve bu çocuğa Muhammed/Ahmed adını koymasını haber verdikleri nakledilmektedir.²² Bununla birlikte peygambere gebe kaldığında rüyasında kendisinden bir nur çıkıp Şam saraylarını aydınlattığını da görmüştür.²³

Ayrıca o gece, dünyada bulunan putların yere kapandığı, Kureyşin kuraklık çektiği ve büyük sıkıntılar yaşadığı, lakin bundan sonra yerin yeşillendiği, ağaçların meyveye durduğu ve Amine'nin hamile kaldığı bu yıla fetih ve bereket yılı dendiği nakledilmektedir. Hatta Resulullah'a hamile kalınmasının işaretlerinden biri olarak, o gece Kureyşte her canlının Allah'ın izniyle "Muhammed'e hamile kalındı" dedikleri, Muhammed'in kerametinden dolayı o sene, dünyadaki kadınların erkek çocuğa hamile kaldıkları haber verilmektedir.²⁴

Kaynaklarda meleklerin çocuğa Muhammed/Ahmed adının verilmesini telkin ettikleri nakledilmekle beraber Abdülmuttalib talib'in, Resulullah'ın dünyaya

²⁰ Kehf 18/110.

²¹ Burada Peygamber'e çok benzediği ifade edilen Musab b. Umeyr'in durumunun da söz konusu edilmesi gerekmektedir. Şöyle ki o, Uhud Savaşında İbn Kamie tarafından öldürüldüğü zaman İbn Kamie, Kureyşlilere gidip Mus'ab'ın Peygambere benzemesinden dolayı Resulullah'ı öldürdüğünü iddia etmiştir. İbn Hişam, *Sire*, 2: 73; Zehebi, *Siyeru A'lami'n-nübelâ*, (y.y.: Müessesetü'r-risale, 1985), 1: 401; Diyarbekri, *Tarihü'l-hamis*, 1: 426.

²² İbn Sa'd, *Tabakat*, 1: 78, 120; Diyarbekri, *Tarihü'l-hamis*, 1: 338. Amine'nin rüyasında doğan çocuğa hangi ismin verileceğinin telkin edilmesi olayı İncil'de yer alan İsa'nın isimlendirilmesi olayına benzemektedir. Rivayete göre Melekler, Yusuf'a rüyasında Meryem'in Kutsal Ruh'tan hamile kaldığını haber vererek, doğacak çocuğa, halkı günahlardan koruyacağı için "İsa" adını koymasını gerektiğini telkin ederler. (Matta 1/20-21) Luka'da bu durum daha bir benzerlik göstermektedir. Şöyle ki burada Melek, doğrudan Meryem'e gelerek gebe kaldığını ve bir oğul doğuracağını ve adını da "İsa" koymasını gerektiğini ifade eder. Luka 1/26-27.

²³ İbn İshak, *Sire*, 1: 50; İbn Hişam, *Sire*, 1: 158; Beyhaki, *Delail*, 1: 136; İbn Kesir, *el-Bidaye*, 2: 268.

²⁴ Kastallani, *Mavahib*, 1: 72; Diyarbekri, *Tarihü'l-hamis*, 1: 337-338; Halebi, *İnsanu'l-uyun*, 1: 72.

gelmesinin 7. günü akika kestiği ve çocuğun adını “gökte Allah’ın, yerde de insanların övmesi için” “Muhammed” koyduğu rivayet edilmektedir.²⁵

Burada Muhammed/Ahmed isimleri üzerinde de durulması gerekmektedir. Öncelikle şunu ifade etmek isteriz ki Kur’an’da, İsa’nın (as.) kendisinden sonra “Ahmed” adında bir peygamberi müjdelediği ifade edilmektedir.²⁶ Bu manada Useymin’in mevlası Sehl’in Hıristiyan olduğu, İncil’de Muhammed’in (as.) sıfatını İsmail soyundan “Ahmed” olarak okuduğu nakledilmektedir.²⁷ Şu andaki İncillerde böyle bir şey olmadığı için ve Kur’an’ın da Ehli Kitaba birkaç konuda olduğu gibi bu hususta “kitaplarını getirip göstermeleri”²⁸ tehdidinde bulunmamasından dolayı Sehl’den nakledilen bu bilgilerin, şayet sahih ise Ehli Kitap tarafından daha o dönemde değiştirildiğini veya en azından bugüne kadar gelmediğini söyleyebiliriz.

Bununla birlikte Arap toplumunda “Muhammed” isminin beklenen peygamberin adı olacağı bilindiğinden dolayı bazılarının evlatlarına “Muhammed” ismini koyduğu nakledilmektedir.²⁹ Bir taraftan “Muhammed” ismini kutsama adına bu ismin Araplarca bilinmediği ve sadece üç kişiye bu ismin verildiği savunulurken,³⁰ diğer tarafta bu ismi kullanan “yaklaşık on kişi olduğu” iddia edilmektedir.³¹ Bu yaklaşımda sanki “Muhammed” isminin alışlagelen bir isim olduğu ima edilmektedir.

²⁵ İbn Hişam 1: 210; İbn Sa’d, *Tabakat*, 1: 83; Beyhaki, *Delail*, 1: 113; İbn Kesir, *Bidaye*, 2: 270; Diyarbekri, *Tarihu’l-hamis*, 1: 375; Halebi, *İnsanu’l-uyun*, 1: 115.

²⁶ Saf 62/6.

²⁷ İbn Sa’d, *Tabakat*, 1: 83.

²⁸ Mesela Tevrat indirilmeden önce Yakub’un a.s. bazı şeyleri helal ve haram kıldığı ifade edilirken konuya delil olarak Tevrat’ın getirilip ilgili yerin okunması istenmektedir. Bk. Ali İmran 3/93.

²⁹ Suheyli, *Ravdu’l-Unf fi şerhi’n-nebeviyyeti libni Hişam*, (Beyrut: Daru İhyai’t-türasi’l-arabi, 2000), 2: 95. Tabii üç kişiye “Muhammed” ismi verildiği halde “Ahmed” adında kimsenin olmadığı, bunun sadece Hz. Peygamber’e verildiği ifade edilmektedir. (Halebi, *İnsanu’l-uyun*, 1: 118) Peygamberin de kendisinin adlarını Ahmed, Muhammed, Haşir, Mahi, Hatim ve Akıb şeklinde sıraladığı nakledilmektedir. Rivayette geçen Mahi’nin kendisiyle küfrün silindiği kişi, Haşirle de insanların etrafında toplandığı kimse, Akıb’in de kendisinden sonra nebi olmayan manasına geldiği açıklanmaktadır. İbn Sa’d, *Tabakat*, 1: 83. Peygamberin isimleri ve açıklamasına dair bk. İbn Kayyim, *el-cevziyye, Zadü’l-mead*, trc. Şükrü Özen. (İstanbul: İklim, 1988), 1: 82-91.

³⁰ Ebu Zehre, *Son Peygamber*, 1: 150. Belazuri, cahiliyyede Muhammed isminde altı kişi saymaktadır. Belazuri, *Ensab*, 1: 538.

³¹ Moğoltay b. Kılıç, *el-İşare ile sireti’l-mustafa ve tarihu men ba’dehu mine’l-hulefa*, (Beyrut: Daru’ş-şamiyye, 1996), 1: 62. Asım Köksal, insanların Yahudi alimlerinden yeni gelecek peygamberin isminin “Muhammed” olacağını öğrendiklerinden hareketle on kişiye bu ismin verildiğini nakletmektedir.

Dikkatimizi çeken şu hususu da dile getirmekte fayda mülhaza etmekteyiz. Muhtemelen peygamberin her şeyinde bir olağanüstülük çıkarmaya çalışan veya durumun bu şekilde olduğuna inanan kaynaklar, bu bölümlerde Peygamberin Ahmed ve Muhammed ismini ön plana çıkarırlarken, onun hayatının anlatıldığı diğer bölümlerde bu isimlere vurgudan ziyade Abdülmuttalib Talib'in torunu, Ebu Talib'in yeğeni veya Ebu'l-Kasım künyesini kullanmaktadırlar.³²

Burada üzerinde durulması gereken diğer bir konu da Amine'nin hamileliği fark etmemesidir. Bir tarafta bu bilgiyi veren kaynaklar, diğer tarafta Abdullah'ın alnındaki nurun kaybolması üzerine onunla birlikte olmak isteyen kadının bile bunu fark ederek, ondan Amine'ye "Bu ümmetin son nebisine hamile kaldığını" haber vermesini istediğini³³ veya o gece Kureyşte her canlının Allah'ın izniyle "Muhammed'e hamile kalındı" dediklerini haber vermektedirler.³⁴

Ayrıca burada ve ileride işleyeceğimiz konularda da görüleceği gibi Peygamber, daha baba belinde iken başlayıp onun anne rahmine düşmesi, doğumu, çocukluğu ve 25 yaşına kadar neredeyse her ortamda onun peygamber olacağı haber verilmektedir. Diğer taraftan Peygamber'in peygamber olduktan sonra ne kendisinin ne de başkalarının nübüvvet delili olarak bu olaylara telmihte bulunmaması düşündürücüdür. Hatta Ebu Talib gibi bu olaylara bizzat şahit olan bazı kimselerin Peygamber'e iman bile etmemesi, bu haberlere ihtiyatla yaklaşılması gerektiğini göstermektedir.

2- Fil Ashabının Başına Gelenler

Olay, tefsirlerde özet olarak şöyle anlatılmaktadır: Ebrehe, Kabe'ye alternatif bir kilise yaptırır. Beni Kinane'den biri bunu duyar ve bir gece kiliseye girer ve defi hacetini yapar. Ebrehe'ye bu durum ulaştınca Kabe'yi yıkacağına dair yemin eder ve fil ordusuyla birlikte Kabe'ye yönelir.³⁵ Tefsirlerde detay diyebileceğimiz bir şekilde

Köksal, *Hz. Muhammed*, 1-2.; 28-29. Aynı şekilde Diyarbekri bu sayıyı on beşe çıkarmaktadır. Diyarbekri, *Tarihu'l-hamis*, 1: 339. Mehmet Azimli, *Stiyeri Farklı Okumak*, 73.

³² Hz. Peygamberin en çok kullanılan künyesi "Ebu'l-kasım" olduğu ifade edilirken diğer künyeleri, Ebu Abdullah, İbn Ebi Kebşe, Ebu'l-aramil, şeklinde sıralanmaktadır. Demil, *Hz. Peygamberin Risalet Öncesi Hayatına Dair Rivayetler*, 146-154.

³³ İbn Sa'd, *Tabakat*, 1: 78.

³⁴ Diyarbekri, *Tarihü'l-hamis*, 1: 337-338.

³⁵ Maturidi, *Tevi'latu ehli sünne* (Beyrut: Daru'l-kütübi'l-ilmiyye, 2005), 10: 617; Zemahşeri, *el-Keşşaf an hakaiki ğavamidi't-tenzil* (Beyrut: Daru'l-kütübi'l-arabi, 1407), 4: 797; Razi, *Mefatihü'l-gayb*, 17: 211. Diğer bir

konunun açıklanmasına rağmen hiçbir yerde karşılaşmadığımız sadece bazı siyer kaynaklarında gördüğümüz şu anekdotu aktarmak isteriz:

Rivayete göre Ebrehe, Peygamber anne rahmine düştükten sonra Mekke'yi kuşatma altına alır, fakat "bu mübarek cenin" hürmetine Allah, Ebrehe'yi ve ordusunu perişan bir vaziyette geri çevirir.³⁶ Dolayısıyla bu sahnede "cenin" ön plana çıkarılmaktadır. Hatta bu işin, Peygamber'in "irhası" olduğu bile ünlenmektedir.³⁷ Bu yüzden de fil olayının Peygamber'in dünyaya geldikten sonra meydana gelmiş olabileceği iddia edilmektedir.³⁸

Bu yaklaşımın kaynağının, Peygamber'in yüzü suyu hürmetine yeryüzünün yaratılması anlayışının bir uzantısı olduğu kanaatini taşımaktayız. Peygamber'in olmadığı bir dünyada, nasıl Peygamber'in yüzü suyu hürmetine bu işin yapıldığı da açıklanması zor bir husustur. Oysa Kur'an, olayı "Kabe" merkezli anlatmaktadır ve Kureyş suresinde "Bu Beyt'in Rabbine ibadet edin" şeklinde de "Bu Beyt'e" vurgu yapılmaktadır. Ayrıca Allah'ın, Mekke'yi İbrahim'in duası neticesi³⁹ "güvenli korunmuş bir şehir/ harem"⁴⁰ kıldığı, bu sebeple "Oraya girenin emin/emanda"⁴¹ olduğu da ifade edilmektedir.⁴² Bunlarla birlikte Cahiliyye döneminde de Mekke'nin haremine önem verildiği ve bu durumun Allah'ın Mekkelilere bir ihsanı olduğu belirtilmektedir.⁴³

Ne yazık ki peygamberle ilgili her hususa olağan üstülük ihdas edenlere bu kadar kesin deliller ve açıklamalar kafi gelmiyor ki Allah'ın Fil ashabına verdiği cezayı "cenin"e bağlıyorlar. Aslında bu yaklaşımın, tarih okumalarında ön

rivayette de Kureyş'ten bir topluluk Necaşi'nin yurduna ticarete gider ve kilisenin yanında konaklar. Bir ateş yakarlar, sonra yolculuğa devam ederler. Rüzgar eser ve mekanı alevler sarar, olayı duyan Ebrehe çok kızar ve Kabe'yi yıkmayı kararlaştırır. İbnü'l-cevzi, *Zadı'l-mesir fi ilmi't-tefsir* (Beyrut: Daru'l-kütübi'l-arabi, 1422), 4: 490.

³⁶ Diyarbekri, *Tarihu'l-hamis*, 1: 341; Ebu Zehre, *Son Peygamber*, 1: 137, 146.

³⁷ Kastallani, *Mevahibü'l-leduniyye*, 1: 64.

³⁸ Halebi, *İnsanu'l-uyun*, 1: 89.

³⁹ Bakara 2/126, İbrahim 14/25.

⁴⁰ Neml 27/91, Ankebut 29/67.

⁴¹ Ali İmran 3/97, Maide 5/97. Bu şehre emniyetin ne zaman verildiği konusunda iki görüş serdedilmektedir. İlk olarak bu şehir, var kılındığından bu zamana kadar emniyetli kılındığı, " إن الله حرم مكة يوم خلق السموات والأرض " rivayetinin de bu hakikati ifade ettiği nakledilirken; diğer bir görüş olarak İbrahim'in (a.s.) duası ile Mekke'nin harem ve emniyetli şehir kılındığı belirtilmektedir. Razi, *Mefatih*, 2: 344.

⁴² Razi, İbrahim'in (a.s.) duasının bir neticesi olarak Mekke'nin harem kılınmasının bir örneği olarak fil ashabını zikretmektedir. Razi, *Mefatih*, 2: 343.

⁴³ Süheylî, *Ravdu'l-unf*, 7: 228.

kabulden kaynaklanan delilleri ve olayları olduğu gibi değil de istenildiği gibi anlama problemini beraberinde getirdiğini düşünmekteyiz.

3- Hz. Peygamber'in Doğumunda Meydana Gelen Olaylar

Kaynaklar incelediğinde Hz. Peygamberin doğumunda gerçekleştiği iddia edilen olayları şu şekilde maddelemek mümkündür.

1- Mekke'de bulunan putların yüz üstü düşmesi.⁴⁴

2- Bir nurun ortaya çıkarak Şam saraylarını aydınlatması.⁴⁵

3- Kısra'nın sarayının sallanması ve 14 oda/sütun yıkılması.

4- Mecusilerin bin yıldır sönmeyen ateşinin sönmesi.⁴⁶

5- Bir Yahudi'nin Mekkelilere bu gece, bu ümmetin son peygamberinin doğacağını ve onun iki omuzu arasında bir işaret olacağını söylemesi.⁴⁷

6- Bir Yahudi'nin, Medine'de bir kalenin üstünde yüksek sesle "Ey Yahudi topluluğu, bu gece gelecek olan Ahmed'in yıldızı doğdu" demesi.⁴⁸

⁴⁴ Ebu Zehre, *Son Peygamber*, 1: 155. Kabu'l-Ahbar'dan Amine'nin, Peygambere gebe kaldığı gecenin sabahında ve Peygamberin doğumunda, putların devrildiği rivayet edilmektedir. Halebi, *İnsanu'l-uyun*, 1: 70, 103. Hatta Abdullmuttalib'ten şu nakledilmektedir: "Ben Kabe'deydim, putların yerlerinden düşüp secdeye kapandıklarını gördüm ve Kabe'nin duvarlarından kafirleri elleriyle yok edecek... Mustafa doğdu dediklerini duydu." Halebi, *İnsanu'l-uyun*, 1: 103. Hatta konuyu biraz daha ileri götürüp Peygamber baba belinde iken Abdullah'ın Lat ve Uzza putlarının yanına her girdiği zaman onların kedi mırıldanması gibi "Ey kendine Muhammed'in nuru emanet edilen kimse! Bizim ve dünya putları onun eliyle yok olacak" dediklerini duyduğu nakledilmektedir. Diyarbekri, *Tarhu'l-hamis*, 1: 182.

⁴⁵ İbn Sa'd, *Tabakat*, 1: 81; İbn Kesir, *Bidaye*, 2: 268; Diyarbekri, *Tarihu'l-hamis*, 1: 373; Ebu Zehre, *Son Peygamber*, 1: 155. Kaynaklarda Peygamber a.s., doğduğu zaman şeytanın çılgık attığı da nakledilmektedir. Süheyli, *Ravdu'l-unf*, 2: 93; İbn Kesir, *Bidaye*, 2: 271; Halebi, *İnsanu'l-uyun*, 1: 100.

⁴⁶ Taberi, *Tarih*, 2: 166; Ebu Nuaym, *Delail*, 1: 138; Beyhaki, *Delail*, 1: 126; İbn Kesir, *Bidaye*, 2: 273; Ebu Zehre, *Son Peygamber*, 1: 155. Balcı, Peygamberin doğumunda meydana gelen olağan üstü olayların genellikle Taberi'ye dayandığını, Taberi'nin de bu iddiaları 150 yaşında ismi bilinmeyen bir kişiden naklettiğini ifade etmektedir. Balcı, *Hz. Muhammed*, 163.

⁴⁷ Hakim, *Müstedrek*, (hd. no. 4177) 2: 657; Beyhaki, *Delail*, 1: 108; İbn Kesir, *Bidaye*, 2: 271; Ebu Zehre, *Son Peygamber*, 1: 155.

⁴⁸ İbn Hişam, *Sire*, 1: 159; Beyhaki, *Delail*, 1: 110; İbn Kesir, *Bidaye*, 2: 272. Olayı nakleden Hassan b. Sabit, bu olayın gerçekleştiği zamanda kendisinin 7-8 yaşlarında olduğunu ifade etmektedir. İbn Hişam, *Sire*, 1: 159; Beyhaki, *Delail*, 1: 110; İbn Kesir, *Bidaye*, 2: 272. Ayrıca Peygamberin doğumuna şahit olan Fatıma bnt. Abdullah, Peygamber dünyaya geldiğinde odanın çinin nurla dolduğunu, yıldızın sanki üzerine düşecekmiş gibi çok yaklaştığını gördüğünü nakletmektedir. Süheyli, *Ravdu'l-unf*, 2: 94; Beyhaki, *Delail*, 1: 110; İbn Kesir, *Bidaye*, 2: 269; Diyarbekri, *Tarihu'l-hamis*, 1: 373. Kaynaklarda şeytanın peygamber

7- Peygamberin yere secde eder vaziyette düşmesi, sünnetli ve göbek bağının kesik doğması.⁴⁹

8- Beşikteyken Ay'la konuşması, onun parmak işaretine göre Ay'ın hareket etmesi.⁵⁰

Yukarıda ifade edilen olaylarla ilgili olarak kaynaklar, ilk önce İncil'de geçen İsa'nın (as.) doğumuyla ilgili haberleri vererek, bunları Muhammed'in (as.) doğumuyla ilgili rivayetlerle mukayese yapmaktadırlar.⁵¹

Şöyle ki İncillerde de Mesih doğduğu zaman onun yıldızının doğu ufkundan zuhur ettiği, bu yıldızdan dolayı da insanların onun doğum yerini bildikleri, müneccimlerin Kudüs'e gelip "Yahudilerden doğan o çocuk nerede" diye sordukları, çobanların onu tanıyıp secde ettikleri,⁵² doğduğu zaman etrafın onun nuruyla aydınlandığı, ebelerinden birinin iki gözünün onun nuruyla kamaştığı belirtilmektedir.⁵³

İncil'de geçen bu nakillerin varlığına binaen bazı kaynaklar, bu olağanüstülüklerle Muhammed'in (as.) daha layık olduğunu iddia ederken,⁵⁴ bazı tarihçiler ise İncil'deki bu benzerliklerden dolayı ilgili rivayetleri Hz. Peygamber'in üstünlüğünü göstermek için ortaya atılan uydurmalar şeklinde değerlendirmektedirler.⁵⁵ Ayrıca Hz. Peygamber'in doğumunun ve peygamberliğinin gökte görülen bir yıldızla tespit ve teşhis edilmesinin aklen ve naklen mümkün olmadığı ifade edilmektedir. Çünkü bu yıldızın, sadece bir

dünyaya geldiği zaman onun geliş alameti olarak yıldızların düştüğünü gördüğü nakledilmektedir. Halebi, *İnsanu'l-uyun*, 1: 100.

⁴⁹ İbn Sa'd, *Tabakat*, 1: 120; Beyhaki, *Delail*, 1: 114; İbn Kesir, *Bidaye*, 2: 270. Diyarbekri, *Tarihu'l-hamis*, 1: 375. Bu manada peygamberden Allah'ın benim üzerimdeki nimetlerinden biri de sünnetli doğmam ve avretimi kimselerin görmemesidir." hadisi nakledilmektedir. İbn Kesir, *Bidaye*, 2: 270. Hatta bu durumun peygamberin nübüvvetinin ilk belirtisi olarak nakledilmektedir. İbn Sa'd, *Tabakat*, 1: 125. Bununla birlikte Muhammedi Abdulmuttalib'in sünnet ettirdiği veya Halime'nin yanında şakk-ı sadr olayında Cebrail'in sünnet ettiği de nakledilmektedir. İbn Kesir, *Bidaye*, 2: 270.

⁵⁰ İbn Sa'd, *Tabakat*, 1: 81, 82; İbn Kesir, *Bidaye*, 2: 271. Hatta doğduğu zaman "Allah'tan başka ilah yoktur ben de Allahın Rasulüyüm" dediği rivayet edilmektedir. Diyarbekri, *Tarihu'l-hamis*, 1: 373. Abbas'ın Müslüman olmasına etki ettiği nakledilen bu haberin münker olduğu ifade edilmektedir. Özdemir, "Peygamberlik Öncesinde Bir İnsan olarak Muhammed b. Abdullah", 127.

⁵¹ Bu mukayesenin bir örneği olarak bk. Halebi, *İnsanu'l-uyun*, 1: 71-72.

⁵² Matta 2/1-3, Luka 2/9-20.

⁵³ Ebu Zehre, *Son Peygamber*, 1: 159

⁵⁴ Ebu Zehre, *Son peygamber*, 1: 159-160

⁵⁵ Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, 71.

peygamber doğduğu veya zuhur ettiği zaman doğmasının ve binlercesi arasından hemen tanınıp bilinmesinin muhal ve o günkü şartlarla tespitinin imkansız olduğu belirtilmektedir. Ayrıca İslam'ın, müneccimliğe karşı olduğu ve onların sözlerine inanılmamasını telkin ettiği, bu manada Hz. Peygamber'in "Yıldızlarla uğraşanlarla oturup kalkmayın" buyurarak, müneccimlere itibar edilmemesi gerektiğini emretmesi delil getirilerek, yıldızlarla peygamberin müjdelendiği haberinin kabul edilmesinin mümkün olmadığı söylenmektedir.⁵⁶

Rivayetler, İncil'deki haberlerle mukayese edildiğinde, bilgilerin benzerliği görülmektedir. Bu da yüceltmeci bir anlayışla Peygamberler arasında mukayese yapıldığı izlenimi vermektedir. Mesela müneccimlerin Yahudilere gelip doğan çocuğu sorması ile Mecusilerin/Yahudilerin gelip Mekkelilere "bu gün bir çocuk doğdu mu?" şeklinde sormaları arasındaki benzerlik bu düşüncemizi daha da pekiştirmektedir.

Peygamberin doğumunda gerçekleştiği iddia edilen Mekke'deki putların yüz üstü düşmesi, Mecusilerin ateşlerinin sönmesi ve Kısra Sarayında 14 sütunun devrilmesi rivayetlerinin Taberi'ye dayandığı, Taberi'nin de bu iddiaları 150 yaşında ismi bilinmeyen bir kişiden naklettiği ifade edilmektedir.⁵⁷ Dolayısıyla hem sened itibariyle sıkıntılı olan bu rivayetlerin hem de geç dönem addedebileceğimiz kaynaklarda belirtilen bu iddiaların daha ihtiyatlı karşılanması gerektiğini düşünmekteyiz. Ayrıca konunun değerlendirmesi sadedinde Bünyamin Erul, Peygamberin doğumuyla ilgili nakledilen harikulade olayların tamamının uydurma olduğunu belirtmektedir.⁵⁸

Yukarıda Abdullah'ın alnında var olduğu ifade edilen nurun değerlendirmesinde de ifade ettiğimiz gibi rivayete göre Peygamber'in doğumunda her taraf nurla aydınlanıyorken hatta bu nur, Şam topraklarını bile aydınlatıyorken, Mekkelilerin veya en azından Abdülmuttalib talib'in de bundan haberdar olması gerekirdi.⁵⁹ Lakin rivayette görüldüğü gibi bir cariyeye gelip ona haber vermiştir.⁶⁰

⁵⁶ Önkal, Ahmet, "İslam Tarihçiliğinde Tarafsızlık Problemi", *Marife*, Yıl 5, Sayı 1, (Bahar 2005): 261.

⁵⁷ Balcı, Hz. Muhammed, 163. Ayrıca Demil, söz konusu rivayetleri vererek kaynak ve metin değerlendirmesi yaparak bu rivayetlerin tenkitlerini vermektedir. Değerlendirme için bk. Demil, Hz. Peygamberin Risalet Öncesi Hayatına Dair Rivayetler, 99-115.

⁵⁸ Erul, Bünyamin, "Uydurma rivayetlerde Peygamber Tasavvuru", *Kutlu Doğum Sempozyumu – 2001*, (2003): 431.

⁵⁹ Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, 69.

Dolayısıyla bu olay, nurla ilgili rivayetlerin problemlili olduğunun diğer bir kanıtı olarak değerlendirilebilir. Ayrıca kaynaklarda bu nurun bir benzeri Musa (as.) için de zikredilmektedir. Musa'nın annesi, Firavunun zulmünden korktuğu için çocuğu bir tabuta koyup Nil'e bırakır, Nil onu, nehrin kıyısında zaman geçiren Firavun ve ailesinin önüne getirir, Firavun tabutun açılmasını emreder lakin kimse açamaz, sadece Asiye validemiz tabutta bir nur farkeder ve onu açınca da çocuğun alnındaki nurun parlamadığını görür.⁶¹

Görüldüğü gibi herkesin görmesi gereken maddi bir durumu -ki rivayetlerden bunun madden olduğu anlaşılmalıdır- sadece belli kişiler görmektedir. Dolayısıyla birbirinin benzeri bu tür rivayetlerin üretilmiş olabileceğinin her daim göz önünde bulundurulması gerektiğini düşünmekteyiz.

Sünnetli ve Göbek Bağının Kesilmiş Olarak Dünyaya Gelmesi

Peygamber'in doğduğunda sünnetli ve göbek bağının kesilmiş olduğu meselesine gelince Hz. Peygamber'den "*Rabbimin bana ikramlarından biri sünnetli doğmam ve kimsenin avretimi görmemesi*" şeklinde rivayet edilmektedir.⁶² Bununla birlikte onun sünnetli doğması, İbrahim'in (as.) sünnet edilmesiyle kıyas edilmektedir. İbrahim (as.) doğduğunda meleklerin gelip onu sünnet ettiği ve İbrahim'e (as.) beyaz bir elbise giydirdikleri rivayet edilmektedir. Bunun karşısında Peygamber'in avret mahallini kimsenin görmediği de ifade edilmektedir. Ayrıca Hakim, Peygamber'in sünnetli doğduğuna dair haberlerin mütevatir olduğunu iddia ederken⁶³ Zehebi, söz konusu rivayetlerin sahih olmadığını ifade etmektedir.⁶⁴ Bunlarla birlikte Peygamberin sünnetli ve göbeği kesik doğduğuna dair sahih bir hadisin bulunmadığı da belirtilmektedir.⁶⁵

⁶⁰ İbn Hişam, *Sire*, 1: 160; İbn Sa'd, *Tabakat*, 1: 82.

⁶¹ Razi, *Mefatihü'l-gayb*, 12: 60.

⁶² Beyhaki, *Delail*, 1: 154; Diyarbekri, *Tarihu'l-hamis*, 1: 375; Halebi, *İnsanu'l-uyun*, 1: 79; Suyuti, *Hasais*, 1: 90.

⁶³ Hakim, *el-Müstedrek ale's-Sahihayn*, (Beirut: Daru'l-kütübi'l-ilmiyye, 1990), (hd. no. 4177) 2: 657.

⁶⁴ Zehebi, Şemsuddin, *Mizanü'l-i'tidal fi nakdi'r-rical*, (Lübnan: Daru'l-mağrife, 1963) 3: 608; 1: 413. Diyarbekri, *Tarihu'l-hamis*, 1: 375. Bu tür rivayetlerin Peygamberi yüceltmek için uydurulan haber olduğu da ifade edilmektedir. Balci, İsrail, *Peygamberlik Öncesi Hz. Muhammed*, (Ankara: Ankara Okulu, 2014): 157.

⁶⁵ Erul, Hz. *Peygamberin Risalet Öncesi Hayatına Farklı bir Yaklaşım*, 37.

Bütün bunların dışında peygamberin doğduktan 7 gün sonra Abdülmuttalib tarafından sünnet ettirildiği nakledilmektedir.⁶⁶ Ayrıca sünnetli doğmanın peygamberlik özelliklerinden olmadığı başkalarının da sünnetli doğduğu zikredilmektedir.⁶⁷ İbnü'l-Kayyim üçüncü bir görüş olarak Halime'nin yanında iken kalbinin yarıldığı gün sünnet edildiğini nakletmektedir.⁶⁸

Burada Hz. Peygamber'in sünnetli doğmasıyla ilgili rivayetlerin Buhari ve Müslim gibi I. ve II. tabakadan kabul edilen kaynaklarda geçmediği, IV. tabakadan addedilen eserlerde nakledildiği belirtilerek, söz konusu bu üç tür rivayetlere ihtiyatla bakılması gerektiği iddia edilmektedir.⁶⁹

4- Hz. Muhammed'in Bereket Sebebi Olması

Bu başlık altında Hz. Peygamberin peygamberlik öncesi bereket kaynağı olmasına dair kaynaklarda tespit edebildiğimiz Halime'nin kucağına almasıyla başlayıp Beni Sa'd yurdunda devam eden bazı olaylar silsilesi ile Ebu Talib'in hanesinde gerçekleşen birkaç örneği işlemeye çalışacağız.

Peygamberin Bereketi

İlgili rivayetleri kısaca özetlemek gerekirse Halime Mekke'ye süt çocuğu almaya gelirken merkebi zayıf olduğu için kervandan geri kalmış, sütü çocuğuna yetmediğinden, çocuk açlıktan uyuyamamış, aynı şekilde devesinin sütü yetersiz olduğundan eşi ve kendisi de aç kalmıştır. Bunun karşısında Halime, yetim Muhammed'in sütanneliğini kabul edip kucağına alınca, hemen iki göğsü de süt dolmuş, böylece hem kendi çocuğu, hem de Muhammed (as.) doymuştur.⁷⁰ Aynı şekilde devesinin de memesi sütle dolduğu için kendileri de doymuştur. Ayrıca zar-zor yürüyen merkebi canlanmış, öyle ki gelirken en arkada kalmışken, çocuktan sonra en önde gitmiş, hatta kafiledekiler durmasını rica etmişlerdir. Evlerine geri döndüklerinde ise bereketsiz, kurak olan arazileri, bir anda bereketlenmiş, akşamları davarlarının memeleri süt dolu olarak geri dönmeye başlamış, hatta

⁶⁶ Zehebi, *Siyeru A'lamü'n-nübelâ*, 1: 37; Diyarbekri, *Tarihu'l-hamis*, 1: 376; Halebi, *İnsanu'l-uyun*, 1: 79-80.

⁶⁷ İbnü'l-kayyim, *Zadü'l-mead*, 1: 79; Diyarbekri, *Tarihu'l-hamis*, 1: 375.

⁶⁸ İbnü'l-kayyim, *Zadü'l-mead*, 1: 79.

⁶⁹ Bağcı, H. Musa, *Beşer Olarak Hz. Peygamber*, (Ankara: Ankara okulu Yayınları, 2014), 250-254.

⁷⁰ Hatta rivayet o ki, Halime'nin memesinin birinden süt gelmiyordu, Peygamber'in (a.s.) ağzı değdiği zaman hemen süt gelmeye başladı. Halebi, *İnsanu'l-uyun*, 1: 132.

diğer insanlar kendi çobanlarını azarlayarak, Halime'nin çobanının hayvanları gezdirdiği yerlerde davalarını olatmalarını emretmişlerdir.⁷¹

Peygamber'in bereket kaynağı olmasıyla ilgili benzer bir durum Ebu Talib'in sofrasında da görülmektedir. Rivayet o ki, Ebu Talib'in çocukları, Hz. Peygamber olmadan yemek yerlerse, sofradan aç kalkarlar, lakin Hz. Peygamberle yedikleri zaman doyarlardı. Bu sebeple Ebu Talib, çocuklara bir şey yedireceği zaman Peygamber'in gelmesini bekliyordu.⁷² Ayrıca kuraklık zamanında Ebu Talib'in yağmur duası için Hz. Peygamberle çıktığı ve bol bol yağmur yağdığı da nakledilmektedir.⁷³

Peygamber'in bereket kaynağı olmasıyla ilgili diğer bir rivayette ise Ebu Talib'in Zülmecaz panayırındayken susadığı, durumu Peygamber'e bildirince, onun devesinden inip ayağını yere vurarak yerden su çıkardığı, Ebu Talib'in de ondan içtiği nakledilmektedir.⁷⁴

Görüldüğü gibi Halime rivayetinde birinci sahnede olumsuzluklar varken ikinci sahnede tablo olumluya dönmektedir ve bu kucaktaki çocuğa bağlanmaktadır. Rivayeti konu itibariyle değerlendirdiğimizde Halime'nin sütü kendi çocuğuna bile yetmezken, nasıl olur da sütanneliği yapabilir sorusu akla gelmektedir. Yine muhtemelen eşini kaybetmesinin verdiği acıdan dolayı sütü kesilen Amine, peygamber olan yavrusunu kucağına aldığında neden sütü Halime'de olduğu gibi gelmemiştir. Kendi annesine fayda vermeyen bir çocuğun, Halime'ye nasıl fayda verdiği üzerinde düşünülmesi ve cevaplanması gereken konudur. Gerçi Halime'nin bu durumu, Mekke'nin eşrafının çocuğunu almasından dolayı Halime'nin moralinin düzeldiği, bu sebepten de sütünün artmış olabileceği şeklinde yorumlanmaktadır.⁷⁵ Lakin biz, hem maddi hem manevi bağı olan Amine'nin sütünü bollaştırmayan bir çocuğun, hiçbir bağı olmayan ücretle tutulan birine bereket olamayacağını düşünmekteyiz. Ayrıca Halime'nin eli boş dönmek

⁷¹ İbn İshak, *Sire*, 1: 49; İbn Hişam, *Sire*, 1: 162-163; İbn Sa'd, *Tabakat*, 1: 89, 138; İbn Hibban, *Sire*, 49; Beyhaki, *Delail*, 1: 133-134; İbn Kesir, *Bidaye*, 2: 278-279.

⁷² İbn Sa'd, *Tabakat*, 1: 96, 133.

⁷³ Zehebi, *Tarihu'l-islam*, 1: 501; Suyuti, *Hasais*, 1: 146; Mübarekuri, *er-Rahiku'l-Mahtum*, (Amman: Daru'l-Fikr, 2013): 53.

⁷⁴ İbn Sa'd, *Tabakat*, 1: 121.

⁷⁵ Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, 79.

için mecburen yetim Muhammed'i aldığı da bilinmekteyken Azimli'nin makulleştirme çabasının da meseleyi çözmediği kanaatini taşımaktayız.

Bu bilgiler, Hz. Peygamber'in nübüvvet döneminde yaşadıkları ile de çelişmektedir. Müslümanların Şi'bu Ebi Talib muhasarasında ne sıkıntılar çektiği malumdur. Öyle ki bu muhasarada Hz. Peygamber'in, Hz. Hatice ve Ebu Talib'in bütün mallarının açlık çeken insanlara harcadıkları,⁷⁶ açlıktan insanların kuru ağaç yapraklarını yedikleri, açlıktan ağlayan çocukların feryatlarının mahallenin arka taraflarından duyulduğu, hatta açlıktan dolayı insanların öldükleri rivayet edilmektedir.⁷⁷ Bununla birlikte Peygamber'in açlığını bastırmak için midesine iki taş bağlaması da meşhur olan bir rivayettir.⁷⁸ Dolayısıyla bereket dağıtan çocuk rivayetlerinin, Hz. Peygamber'in hayatının diğer kesitleriyle çeliştiği açıktır. Dolayısıyla bu tür rivayetlerin üzerinde daha dikkatli durulması kanaatini taşımaktayız.

Hz. Peygamber'in ayağının yere vurup su çıkarması olayına gelince bunun, Hz. Eyyüb'e nasip edilen nimete⁷⁹ mukabil Hz. Peygamber'i yüceltmek amacıyla kurgulanmış bir durum olduğunu düşünmekteyiz. Çünkü müşriklerin Peygamber'den (as.) nübüvvetini ispat etmek için yerden pınar çıkartmasını istedikleri⁸⁰ ve Allah'ın da ona bunu nasip etmediği ifade edilmektedir.⁸¹ Dolayısıyla peygamberliğinde lütfedilmeyen bir nimetin, peygamberlik öncesi nasip edilmesinin muhal bir durum olduğunu düşünmekteyiz.

⁷⁶ Köksal, *Hz. Muhammed*, 1-2: 433.

⁷⁷ İbn Sa'd, *Tabakat*, 1: 163; Belazuri, *Ensabu'l-eşraf*, (Beyrut: Daru'l-fikr, 1996), 1: 234. Süheyli, *Ravdu'l-unf*, 3: 217; Köksal, *Hz. Muhammed*, 1-2: 433. Rivayet o ki Sa'd b. Ebi Vakkas, boykot günlerinde açlıktan dolayı bir gece dışarı çıkar, ayağı yaş bir şeye basar, ne olduğunu bilmediği halde hemen onu ağzına atarak yer. Durumun vahametini gösteren diğer bir rivayette ise Sa'd b. Ebi Vakkas ihtiyaç için dışarı çıktığında bevelinin sert bir şeye çarptığını fark eder, eliyle yeri kontrol ederek kuru deri parçası olduğunu anlar. Hemen onu alır, su içinde yumuşatır ve ateşte ısıtıp üç gün azık yapar. Süheyli, *Ravdu'l-unf*, 3: 217.

⁷⁸ Tirmizi, *Sünen*, (hd. no: 2371) 4: 163,. Ayrıca Hz. Ömer'den Peygamberin yiyecek bir hurma dahi bulamadığından dolayı gün boyunca açlıktan kıvranıırken gördüğü nakledilmektedir. Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, (hd. no. 352) 1: 313; Müslim, *Sahih*, (hd. no. 2978) 4: 2285.

⁷⁹ Olay şu şekilde anlatılmaktadır. Hastalığından muztarip olan Eyüb a.s. Allah'a dua eder, bunun neticesinde Allah ona çözüm olarak "اِنْ كُنْ بِرَجْلِكَ هَذَا مَغْسُولًا بَارِدًا وَشَرَابًا" şeklinde emrini verir. Bu şekilde Eyüb a.s. şifasını bulur. Sad 38/41-43.

⁸⁰ İsra 17/90.

⁸¹ İsra 17/59.

5- Halime'nin Başına Gelen Olaylar

Bu başlık altında Peygamber'in melekler veya bulutlar tarafından gölgelenmesini, göğsünün yarılması olayını ve Nübüvvet mührünü inceleyeceğiz.⁸²

Bulutla veya Melekler Tarafından Gölgelemesi

Çocukluk ve gençlik dönemine dair kaynaklarda yer alan rivayetlerde Hz. Peygamber'in gölgelenme olayı anlatılmaktadır. Görebildiğimiz kadarı ile Hz. Peygamber'in bulutla veya meleklerle gölgelenmesi meselesi Halime'nin yanında,⁸³ Rahib Bahira⁸⁴ ve Rahib Nastura⁸⁵ olaylarında geçmektedir. Ayrıca Hz. Peygamber, Meysere ile Mekke'ye dönerken Hatice'nin Peygamber'in gölgelendiğini gördüğü ve etrafındaki kadınlara da bunu gösterdiği nakledilmektedir.⁸⁶

Bulut veya melekler, Hz. Peygamber'i peygamberliğinden önce gölgelerken hatta sıcak yaz günlerinde bile hiç sığacağı hissetmezken, peygamberlikten sonra bu ikram görülmemektedir. Zira rivayetlere göre Hz. Ebu Bekir, Hz. Peygamberle hicret ederken, bulut veya melekler gölgelemediler ki Hz. Ebu Bekir, Hz. Peygamber'in gölgelenebileceği bir yer arar ve henüz üzerine güneş gelmemiş

⁸² Halime'den Hz. Peygamber 3 aylıkken ayakta durduğu, 4 aylıkken duvara dayanarak yürüdüğü, 5 aylıkken normal yürüdüğü, 6 aylıkken koşabildiği, 7 aylıkken her şeyi yapabildiği nakledilmektedir. Bununla beraber 8 aylıkken dinlediği gibi konuşmaya başladı, 9 aylıkken fasih olarak konuştuğu 10 aylıkken çocuklarla beraber ok attığı nakledilmektedir. Diyarbekri, *Tarihu'l-hamis*, 1: 413; Halebi, *İnsanu'l-uyun*, 1: 133. Ayrıca Peygamber doğduğu zaman veya Halime, Peygamberi süttten kestiği zaman peygamberin "الله أكبر كبيراً، والحمد لله كثيراً، وسبحان الله بكرة وأصيلاً" şeklinde konuştuğu, Halime'nin yanındayken de "لا إله إلا الله قدوساً قدوساً نامت العيون والرحمن لا تأخذ سنة ولا نوم" dediği nakledilmektedir. Beyhaki, *Delail*, 1: 140; Diyarbekri, *Tarihu'l-hamis*, 1: 413; Halebi, *İnsanu'l-uyun*, 1: 135.

⁸³ Peygamberi bulutun veya iki meleğin gölgelediğine dair diğer bir olay, Halime'nin yanında iken anlatılmaktadır. Peygamberin sütkardeşi Şeyma'nın, çok sıcak olan havada kendilerinin sıcaklığı hissetmediklerini, çünkü bir bulutun Muhammed'in üzerinde sürekli dolaştığını söylediği nakledilmektedir. İbn Sa'd, *Tabakat*, 1: 90, 104, 121; Diyarbekri, *Tarihu'l-hamis*, 1: 413; İbn Kesir, *Bidaye*, 2: 279; Ebu Zehre, *Son Peygamber*, 1: 168.

⁸⁴ İbn Hişam, *Sire*, 1: 181; İbn Sa'd, *Tabakat*, 1: 108,122; Taberi, *Tarih*, 2: 277; İbn Hibban, *Sire*, 52; İbn Kesir, *Bidaye*, 2: 288.

⁸⁵ Hz. Peygamberin bulutla/melekle gölgelendiğini Meysere ile yolculuk yaparken kervandakilerin ve de Şam'dayken Rahib Nastura'nın gördüğü nakledilmektedir. İbn Hibban, *Sire*,193. Ayrıca Meysere rivayetinin hiçbir hadis kaynaklarında geçmediği ve genellikle siyer kaynakları da bu rivayeti İbn İshak'tan naklettikleri, onun da rivayeti senetsiz rivayet ettiği belirtilmektedir. Eser, Mitat, "Hz.Peygamber'in Bir Bulut Tarafından Gölgelemesi", *Journal of Islamic Research*. 22/1, (2011) 47.

⁸⁶ Şam'dan dönüşü Peygamber şehre girerken Hatice'nin terasında bulutların onu gölgelediğini gördüğü ve bu durumu kadınlara da gösterdiği, onların da bu tabloyu beğendikleri nakledilmektedir. İbn Sa'd, *Tabakat*, 1: 104,124; Taberi, *Tarih*, 2: 281; İbn Hibban, *Sire*, 196; Diyarbekri, *Tarihu'l-hamis*, 1: 483

gölgeli ve uzun bir kayanın altında Hz. Peygamber'i dinlendirir.⁸⁷ Ayrıca Hz. Peygamber, Medine'ye hicret ettiğinde onu karşılamaya çıkan bazı Müslümanlar, daha önce Peygamber'i görmedikleri için Ebu Bekir'i peygamber sanıp onunla konuşurlar. Ta ki Hz. Peygamber'in üzerine güneş gelip de Ebu Bekir'in onu ridasıyla gölgeleyince, Peygamber'in kim olduğunu anlayıp ona selam verirler.⁸⁸

Görüldüğü gibi peygamberlik öncesi üzerinden eksik olmayan bulut, ne hikmetse peygamber olduktan sonra bir anda kaybolmuş ve Hz. Peygamber, diğer insanlar gibi gölgelenme ihtiyacı hissetmiştir. Söz konusu gölgelenme rivayetlerinin Hz. Peygamber ile israiloğulları arasında yapılan bir efdaliyet yarışından kaynaklandığını düşünmekteyiz. Çünkü Allah, israiloğullarını bulutla gölgelediğini beyan etmektedir.⁸⁹ Dolayısıyla madem israiloğulları bulutla gölgelenmiştir o zaman aleme rahmet olarak gönderilen bir Peygamber'in gölgelenmesi elbette daha evla olan bir durumdur. Bu sebeple yukarıdaki gölgelendirme rivayetlerinin nakledildiği kanaatini taşımaktayız. Ayrıca kaynaklarda Hz. Muhammed'in peygamber olduktan sonra bulutun veya meleğin onu gölgelediğine dair bir rivayet olmadığı da belirtilmektedir.⁹⁰ Bununla birlikte Hz. Peygamber'in sürekli üzerinde duran bulutu bütün insanların görmesi gerekirken bazı kimselerin görmüş olması da ayrıca dikkat edilmesi gereken diğer bir konudur.

Şakk-ı Sadr Olayı

Peygamber'in göğsünün yarılması konusuyla ilgili çeşitli rivayetler vardır.⁹¹ Ancak olayın genel anlamda şöyle olduğu nakledilmektedir. Peygamber (as.) Halime'nin yurdunda kardeşiyle oynarken, beyaz elbiseli iki adam gelirler,

⁸⁷ Buhari, *Sahih*, (hd. no. 3615) 4: 201; Müslim, *Sahih*, (hd. no. 2309); Diyarbekri, *Tarihu'l-hamis*, 2: 64; Köksal, *Hz. Muhammed*, 1-2: 685. Hz. Peygamber normal bir insan gibi gölgelendiğine örneklerle dair bk. Eser, Mitat, "Hz. Peygamber'in Bir Bulut Tarafından Gölgelemesine Dair Rivayetlerin Değerlendirilmesi", 49.

⁸⁸ İbn Hişam, *Sire*, 1: 492; Diyarbekri, *Tarihu'l-hamis*, 1: 337; Asım Köksal, *Hz. Muhammed*, 1-2: 704. Hz. Peygamber normal bir insan gibi gölgelendiğine örneklerle dair bk. Eser, Mitat, "Hz. Peygamber'in Bir Bulut Tarafından Gölgelemesi", 49.

⁸⁹ Bakara 2/57.

⁹⁰ Eser, "Hz. Peygamber'in Bir Bulut Tarafından Gölgelemesi" 47.

⁹¹ Kaynaklarda Halime'nin yanındayken, Hira'da ilk vahiy geldiği zaman ve İsra gecesinde olmak üzere üç defa peygamberin kalbinin yarıldığı ifade edilmektedir. Diyarbekri, *Tarihu'l-hamis*, 1: 415. Ayrıca Peygamberin 20 yaşlarında iken rüyasında iki kişinin kalbini çıkarıp yıkadığını gördüğü de nakledilmektedir. Diyarbekri, *Tarihu'l-hamis*, 1: 479. Konuyla ilgili rivayetlerin değerlendirmesiyle ilgili detaylı bilgi için bk. Demil, Emine, *Hz. Peygamberin Risalet Öncesi Hayatına Dair Rivayetler*, 180-205.

Peygamber'i dağın tepesine çıkararak veya buldukları mekânda yere yatırarak karnını yararlar, kalbini çıkarıp ondan siyah bir parça alıp atarlar. Hatta "Ey Allah'ın Habibi, bu attığımız şeytanın sendeki nasibi" derler. Daha sonra kalbi zemzemle veya karla yıkayıp ameliyatı tamamlayarak eski haline çevirirler. Sırtına veya göğsüne nübüvvet mührünü vururlar.⁹² Bu olayı haber alan Halime, çocuğun akibetinden korktuğu için ailesine geri götürür, durumu Amine'ye bildirir. Bunun üzerine Amine, Halime'ye korkulacak bir durumun olmadığını, ona hamile kaldığı⁹³ zaman kendisinden bir nurun çıkıp, Şam saraylarını aydınlattığını gördüğünü, hamileyken de hiçbir sıkıntı çekmediğini ve doğumunda çocuğun ellerini yere koyup, başını semaya kaldırdığını anlatır.⁹⁴

Diğer bir rivayette Peygamber'in, iki meleğin Turna kuşu veya kartal şeklinde yanlarında kar ve soğuk su veya kar ile geldikleri, birinin göğsünü yardığı, diğerinin de gagasıyla su püskürttüğü ve bu şekilde kalbini yıkadıklarını veya kalbinden siyah bir parça alıp attıklarını anlattığı nakledilmektedir.⁹⁵

Rivayetlere muhteva açısından bakıldığında birçok problem olduğunu görmek mümkündür. Şöyle ki Hz. Peygamber'in eşlerinden hiç birisi bu bilgiyi vermezken Enes, Peygamber'e yapılan bu operasyonun izini gördüğünü söylemektedir.⁹⁶ Bir tarafta bu olayın manevi olduğu rivayet edilirken, diğer taraftan cerrahi bir operasyondan bahsedilmesi, melekların yaklaşık üç yaşında olan bir çocuğun kalbinden siyah bir parçayı çıkarıp atmaları ve bunun şeytanın çocuktaki payı olduğunu ifade etmeleri; bir rivayette beyaz elbiseli iki adam, diğer bir rivayette bu

⁹² İbn Sa'd, *Tabakat*, 1: 120; Beyhaki, *Delail*, 1: 140. Kalbini yıkayan bu melekların Peygamberi ümmetinden bin kişiye kadar tarttıkları ve Peygamber'in a.s. ağır geldiği, bütün ümmetiyle tartılsa da yine de Peygamberin ağır geleceğini belirttikleri nakledilmektedir. (İbn Sa'd, *Tabakat*, 1: 119; Beyhaki, *Delail*, 1: 141,146) Ayrıca Peygamberin kalbinin yıkandıktan sonra ilim, iman ve hikmetle doldurulduğu da rivayet edilmektedir. (İbn Kesir, *Bidaye*, 2: 280-281)

⁹³ İbn İshak, *Sire*, 1: 50-51; İbn Hişam, *Sire*, 1: 165. Hatta hamile kaldığını rüyayı görünceye kadar fark etmediğini hiç bir sıkıntı ağırlık hissetmediğini hatta birkaç defada hayz olduğu nakledilmektedir. Bu noktada Meryem'in a.s. de hamile kaldığında iki defa hayz olduğu bilgisi nakledilerek mukayese de yapılmaktadır. Ayrıca çocuğu doğurduğu zaman da Hanne'nin evladı için yaptığı duaya benzer " *أعده بالواحد من شر كل حاسد* " şeklinde dua etmesi emredildiği de rivayet edilmektedir. Halebi, *İnsanu'l-uyun*, 1: 69.

⁹⁴ İbn İshak, *Sire*, 1: 50-51; İbn Hişam, *Sire*, 1: 165; Beyhaki, *Delail*, 1: 135-136.

⁹⁵ İbn İshak, *Sire*, 1: 51; İbn Kesir, *Bidaye*, 2: 289; Diyarbekri, *Tarihu'l-hamis*, 1: 415; Halebi, *İnsanu'l-uyun*, 1: 136, 141.

⁹⁶ İbn Sa'd, *Tabakat*, 1: 120; Beyhaki, *Delail*, 2: 5; Zehebi, *Tarihu'l-islam*, 1: 498. Söz konusu bu izi, Aişe, Ümmü Seleme, Zeyneb ve diğer eşlerinden birisi göremezken "nasıl oluyor da Enes görebiliyor?" şeklinde eleştirilmektedir. Şayet böyle bir izin olması durumunda gece gündüz peygamberin yanında ve en yakınında olan eşlerinin görmesi ve bunu nakletmesi elbette daha makul olan bir durumdur. Erul, *Hz. Peygamberin Risalet Öncesi Hayatına Farklı Bir Yaklaşım*, 40.

kimselerin turna kuşu şeklinde gelmeleri gibi⁹⁷ rivayetler arasında çelişkilerin olmasının ötesinde Kur'an'da her insanın fitrat üzere⁹⁸ veya en güzel şekilde⁹⁹ yaratıldığı, diğer bir ifade ile "Her çocuğun (İslam) fitratı üzerine doğduğu"¹⁰⁰ nakledilirken, daha akil baliğ olmayan bir çocuğun kalbindeki şeytanın payı olarak ifade edilen "siyahlığın" olması ve bunun atılması ister maddi, ister manevi olarak yapılmış olsun açıklanması zor bir mesele olarak karşımızda durmaktadır.¹⁰¹ Bununla birlikte eski mitolojilerde de bu tür sahnelerin anlatılışı görülmektedir. Mesela Zerdüşt'ün kalbini meleklerin yıkayıp geri yerine koydukları nakledilirken aynı şekilde bu sahne Ümmeyye b. Salt için de aktarılmaktadır.¹⁰²

Ayrıca rivayetlerde konunun "أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ" şeklinde ifade edilen İnşirah suresiyle irtibatlandırılması¹⁰³ için garabet boyutunu daha da arttırmaktadır. İşin ilginç tarafı bazı müfessirler de bu ayetin tefsirinde konuyu şakk-ı sadra ile irtibatlandırmaktadırlar.¹⁰⁴

Öncelikle şunu ifade edelim ki Kur'an'da şakk-ı sadra işaret eden tek bir ayet yoktur. Sureyi yüzeysel olarak okuduğumuzda sanki buradaki "şerh" in bir sonraki ayette "وَوَزَّرَكَ الَّذِي أَنْقَضَ ظَهْرَكَ" şeklinde geçen "ağırlığın kaldırılması" ile gerçekleştiği açıklanmaktadır. Duha suresinde de sanki bu yüke telmihte bulunularak bu ağırlığın "وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَى" şeklinde vahiyle kaldırıldığı ifade edilmektedir. Ayrıca Kur'an bütünlüğünde konuya yaklaştığımızda İnşirah suresinin haricinde üç yerde daha inşirah-ı kalp'ten bahsedildiği görülmektedir. Bu geçen yerlerde ikisinde olumlu, birinde olumsuz anlamda kullanılmaktadır.

⁹⁷ Şakk-ı sadra'nın değerlendirmesiyle ilgili bk. Balcı, İsrâfil, "Şakkı Sadra Hadisesine Dair Rivayetlerin Kritiği", *İstem*, 11/21(2013):11-38; Hz. Muhammed, 203-210.

⁹⁸ Rum 30/30 فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ

⁹⁹ Tin 95/4 لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ

¹⁰⁰ Buhari, *Sahih*, (hd. No. 1358) 2: 94; (hd. No.1385) 2: 100; Müslim, *Sahih*, (hd. No. 2658) 4: 2047; Ebu Davud, *Sünen*, (hd. No. 4714) 7: 97. Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, 82.

¹⁰¹ Erul, *Hz. Peygamberin Risalet Öncesi Hayatına Farklı Bir Yaklaşım*, 39.

¹⁰² Erul, *Hz. Peygamberin Risalet Öncesi Hayatına Farklı Bir Yaklaşım*, 43-44; Azimli, *Siyeri Farklı Okumak*, 82.

¹⁰³ Beyhaki, *Delail*, 2: 5; Suyuti, *Hasaisu'l-kübra*, (Beyrut: Daru'l-kütübü'l-ilmîyye), 1: 109.

¹⁰⁴ Razi, *Mefatihü'l-ğayb*, 17: 87; Kurtubi, *Ahkamu'l-Kuran*, 20: 104-105; Ebu Hayyan, *Bahru'l-muhit*, 10: 499. İşin daha ilginç Tefsirlerde inşirah suresinin fetret dönemini sonlandıran Duha suresiyle aynı anda indiği nakledilmektedir. Bunun karşısında bu ayetin tefsirinde peygamberin kalbinin İsrâ gecesi şerhedildiği ve bunun manevi olduğu da ifade etmektedirler. İbn Kesir, *Tefsiru'l-kurani'l-azim*, (y.y.: Daru taybe, 1999), 8: 429. Malumdur ki İsrâ, peygamberin nübüvvetinin 10 yılında gerçekleşen bir olaydır. İnşirah suresi ise ifade ettiğimiz gibi çok önce indirilmiştir. Surede "أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ" şeklinde gelecek kiple değil geçmiş kiple "şerh etmedik mi" denmektedir. Dolayısıyla bu ayetin İsrâ mucizesiyle ilgili olması tarihen mümkün değildir.

Şöyle ki Enam suresi 125. ayette, Allah'ın kime hidayet etmek isterse kalbini İslam'a açacağını/İslam'ı kalbine yerleştireceğini, "يَشْرَحُ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ" şeklinde ifade edilmektedir. Bunun karşısında kimi saptırmak isterse de onun kalbini daraltacağı/ sıkacağı "وَمَنْ يُرِدْ أَنْ يُضِلَّهُ يَجْعَلْ صَدْرَهُ ضَيِّقًا" şeklinde beyan edilmektedir.¹⁰⁵ İkinci olarak Zümer suresi 23. ayette Allah, kimin kalbini İslam'a şerh ederse onun, Allah'ın nuru üzere olduğu belirtilirken "أَفَمَنْ شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ" şeklinde ifade edilmektedir. Görüldüğü gibi bu iki yerde de şerh-ı sadr, inşirah suresinde ifade edilen Peygamber'in kalbinin şerh edilmesi ibareleriyle uygunluk arz etmektedir. Son olarak Nahl suresi 106. ayette kalbe küfrün girmesi/yerleşmesi/kabul edilmesi anlamında "وَلَكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا" şeklinde kullanılmaktadır. Bu üç ayet üzerinde düşündüğümüzde konunun, kalbin yarılmasıyla alakalı olmadığı, aksine bir inancın, düşüncenin kalbe yerleşmesi, kabul edilmesi anlamına geldiği anlaşılacaktır. Dolayısıyla hem sure iç bütünlüğünde hem de Kur'an bütünlüğünde konuya bakıldığında söz konusu kalbin şerh edilmesinin, şakk-ı sadr ile alakasının olmadığı görülecektir.¹⁰⁶

Nübüvvet Mührü

Kaynaklarda söz konusu şakk-ı sadr olayında meleklere, Peygamber'in kalbine nübüvvet nuru doldurdukları ve iki omzu arasına (iki göğsü arasına) peygamberlik mührü vurdukları nakledilmektedir.

Rivayetlerde Peygamber'in sırtında veya göğsünde nübüvvet mührünün doğuştan var olduğu, Halime'nin yanında, Peygamber olduğu zaman ve İsrâ gecesinde vurulduğuna dair dört farklı dönem zikredilmektedir. Halebi, peygamberlik mührünün doğuştan var olduğuna dair rivayetleri sahih görüş olarak nakletmektedir.¹⁰⁷ Bunun karşısında yukarıda da görüldüğü gibi göğsün yarılması hadisesinde melekler tarafından nübüvvet mührünün vurulduğu da ifade edilmişti. Buna göre Peygamberlik mührü doğuştan değil daha sonra verilmiştir.¹⁰⁸ Bunların haricinde Peygamber'in sırtında bulunan nübüvvet mührü

¹⁰⁵ Enam 6/125. أَفَمَنْ يُرِيهِ اللَّهُ أَنْ يَهْدِيَهُ يَشْرَحَ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ وَمَنْ يُرِدْ أَنْ يُضِلَّهُ يَجْعَلْ صَدْرَهُ ضَيِّقًا حَرَجًا كَلِمًا يَصْعَدُ فِي السَّمَاءِ

¹⁰⁶ Erul, Hz. Peygamberin Risalet Öncesi Hayatına Farklı Bir Yaklaşım, 42.

¹⁰⁷ Halebi, İnsanu'l-uyun, 1: 101, 140,144, 145.

¹⁰⁸ İbn Sa'd, Tabakat, 1: 120; Beyhaki Delail, 1: 140; Halebi, İnsanu'l-uyun, 1: 144-145.

olarak ifade edilen "ben" in aslında her insanda bulunabilen normal bir et parçası olduğu da ifade edilmektedir.¹⁰⁹

Bu mühür, Hz. Peygamber'in peygamberlik öncesi döneminde birçok olayda hatta bütün teferruatıyla karşımıza çıkarken, ne hikmetse Peygamber'in nübüvvet sonrası davetinde belirleyici bir unsur olarak karşımıza hiç çıkmamaktadır. Kur'an'da bildirilen Peygamber'in nübüvvet delilleri arasında da zikredilmemektedir. Bize göre Peygamber'in peygamber olduğuna dair sürekli delil/ayet/mucize isteyen müşriklere¹¹⁰ veya Yahudilere karşı Nübüvvetinin en kuvvetli delili olarak ortaya konulabilecek bu mührü göstermesi gerekirdi. Lakin görebildiğimiz kadarı ile siyer kitaplarında böyle bir delil hiç zikredilmemektedir.

6- Ehli Kitap Alimlerinin ve Kahinlerin Peygamber'i Müjdelemeleri

Kaynaklarda konuyla ilgili birbirinin benzeri çeşitli rivayetler aktarılmaktadır. Mesela Tübba'nın, Medine'ye gelip bir Yahudi alime, şehri tahrip edeceğini ve hiçbir Yahudi bırakmayacağını söyleyince, Yahudi alimin ona Mekke'de doğacak ismi "Ahmed" olan ve İsmail'in neslinden gelen bir Peygamber'in bu kente hicret edeceğini haber verdiği, bunun üzerine, Tübba'nın niyetinden vazgeçtiği nakledilmektedir.¹¹¹

Aynı şekilde Yahudi alimi Zübeyr b. Beta'nın, babasından kalan ve kendisine okunan Tevrat'ın bir bölümünü bulduğu ve orada selem ağacının toprağında "Ahmed" adında bir Peygamber'in çıkacağını yazılı olduğunu söylediği, lakin Peygamber ortaya çıkınca da Tevrat'ın o bölümünü imha ettiği nakledilmektedir.¹¹²

Kureyza, Nadir, Fedek ve Hayber Yahudilerinin, "Ahmed" adındaki son Peygamber'in dünyaya geldiğini anladıkları, Peygamber'in sıfatlarını kendi kitaplarında gördükleri, hatta onun hicret yerinin Medine olduğunu bildikleri, Resulullah'ın dünyaya geldiğinden ve peygamber olduğundan haberdar oldukları,

¹⁰⁹ Tabib ve cerrah olan Ebu Rimse'nin Müslüman olduktan sonra peygamberin sırtındaki bu "ben" i cerrahi bir operasyonla almak istemesi bu görüşü desteklemektedir. Peygamberin sırtındaki bu "ben" le ilgili detaylı bilgi için bk. Ahatlı, Erdinç. "Nübüvvet Mührü, Tarihi süreçteki algılanması ve anlamlandırılması" *SÜİFD*. 3 (2001): 291.

¹¹⁰ Enam 6/27, 110., Rad 13/27.

¹¹¹ İbn Sa'd, *Tabakat*, 1: 126; Beyhaki, *Delail*, 1: 115.

¹¹² İbn Sa'd, *Tabakat*, 1: 126. Kaynaklarda Abdulmüttalib'in kış seferine çıktığında Yahudi bir alimle karşılaştığı, onun Abdulmüttalib'in vücudunu incelediği, sonra da ona nübüvvetin kendisinden çıkacağını haber verdiği nakledilmektedir. Ebu Nuaym, *Delail*, 1: 129; Beyhaki, *Delail*, 1: 106.

lakin kin ve hasetlerinden dolayı bunu kabul etmedikleri rivayet edilmektedir.¹¹³ Aynı şekilde Zeyd b. Amr b. Nüfeyl'in İsmail'in soyundan Abdülmuttalib'in ailesinden "Ahmed" isminde bir peygamber çıkacağını beklediğini, sırtında peygamberlik mührünün olacağını, Mekke'de doğacağını, kavminin onu buradan çıkaracağını, Medine'ye hicret edeceğini, dininin orada galip geleceğini söylediği nakledilmektedir.¹¹⁴

Kaynaklarda Yahudilerin haber vermesi gibi Kahinlerin de Peygamber'in peygamberliğini haber verdikleri nakledilmektedir. Mesela Halime'nin Zülmecez ve Ukaz panayırına, yanında peygamber varken gittiği, orada bir arrafın peygamberi ve gözündeki kızılığı görünce "bu çocuğu öldürün" diye bağırdığı, bu çocuğun dinlerine galip geleceğini haber verdiği nakledilmektedir.¹¹⁵ Benzer diğer bir rivayette Huzeyl kabilesine mensup yaşlı bir adamın çocuğu göstererek "bu semadan emir alıyor" dediği nakledilmektedir.¹¹⁶

Bütün bu haberlerin yanında konuyla ilgili olarak kaynaklarda zikredilen en meşhur olay, Rahib Bahira ile Rahib Nastura'nın Hz. Muhammed'in Peygamberliğini haber verdiği rivayetlerdir.¹¹⁷

Rahib Bahira mevzuu, Hz. Peygamber'in 9 veya 12 yaşındayken amcası Ebu Talib'le Şam tarafına yaptığı ticaret yolculuğunda meydana gelen olaydır. Durumu kısaca özetlersek, Rahib Bahira, Mekkelileri yemeğe davet eder. Lakin Peygamber (as.) davete götürülmez. Rahib, bulutun gölgelediği kişinin yemeğe gelmediğini¹¹⁸ fark ederek kervanda olan herkesin yemeğe gelmesini sağlar. Hz. Peygamber

¹¹³ İbn Sa'd, *Tabakat*, 1: 127; İbn Kesir, *Bidaye*, 2: 272.

¹¹⁴ İbn Sa'd, *Tabakat*, 1: 128. Peygamberin annesiyle Medine'ye gittiklerinde Yahudilerin Ümmü Eymen'e "Ahmed'i bize göster" dedikleri ve ona bakınca da "çocuğun bu ümmetin peygamberi ve hicret yerinin Medine olduğunu" söyledikleri nakledilmektedir. (İbn Kesir, *Bidaye*, II, 284) Diğer bir rivayette Abdülmüttalib'in, Ümmü Eymen'e, Yahudilerin Muhammed'in Peygamber olacağını haber verdiklerini söylediği nakledilmektedir. İbn Sa'd, *Tabakat*, 1: 106; İbn Kesir, *Bidaye*, 2: 286.

¹¹⁵ İbn Sa'd, *Tabakat*, 1: 120; Halebi, *İnsanu'l-uyun*, 1: 140. Benzer bir durum da Beyhaki de yer almaktadır: Peygamberin göğsünün yarılması olayından sonra bazılarının çocuğun cinlendiğini iddia etmeleri üzerine Halime'nin Peygamberi, ne olduğunu öğrenmek için bir kahine götürdüğü, kahinin çocuktan haberi dinledikten sonra onun öldürülmesi için nida ettiği nakledilmektedir. Beyhaki, *Delail*, 1: 141-142.

¹¹⁶ İbn Sa'd, *Tabakat*, 1: 127.

¹¹⁷ Ebu Talib'e Şam yolculuğunda veya başka zamanlarda iki rahibin daha yeğenin peygamber olacağına dair haber verdikleri, kutsal kitaplarında onun sıfatını okuduklarını ve bunu çocukta gördüklerini haber verdikleri nakledilmektedir. Halebi, *İnsanu'l-uyun*, 1: 171-172.

¹¹⁸ İbn Hişam, *Sire*, 1: 181; İbn Sa'd, *Tabakat*, 1: 108, 122; Taberi, *Tarih*, 2: 277; İbn Hibban, *Sire*, 52; İbn Kesir, *Bidaye*, 2: 288.

geline onunla özel ilgilenir ve onun fiziki özelliğinden peygamber olacağını anlar ve sırtındaki peygamberlik mührünü görür¹¹⁹ ve öper¹²⁰ hatta Rahibin Ebu Talib'e çocukta peygamber yüzü ve peygamber gözü olduğunu söylediği nakledilmektedir.¹²¹ Bununla birlikte Rahibin "Bu, alemlerin seyyididir, bu, alemlerin Rabbinin Resulüdür ki Allah onu, alemine rahmet olarak gönderecektir" dediği rivayet edilmektedir.¹²² Bu söz üzerine bazı rivayetlerde Ebu Talib'in Peygamber'i, Bilal ve Hz. Ebu Bekir ile birlikte geri Mekke'ye gönderdiği haber verilmektedir.¹²³

Kaynaklarda Rahib Bahira olayı bir de Hz. Peygamber yirmi yaşlarında iken karşımıza çıkmaktadır. Peygamber 20, Ebu Bekir 17 yaşlarında Şam'a ikinci defa yolculuk yaparlar. Peygamber sidre ağacının altına oturur. Ebu Bekir, bazı şeyler sormak için Rahib Bahira'nın yanına gider. O, sidre ağacının altında oturanın kim olduğunu sorar. Ebu Bekir, Muhammed b. Abdullah olduğunu söyler.

Bunun üzerine Rahib, onun peygamber olduğunu ünler.¹²⁴ Ebu Bekir buna iman eder ve nübüvvetten önce onu tasdik eder.¹²⁵

¹¹⁹ İbn Hişam, *Sire*, 1: 181; Taberi, *Tarih*, 2: 277; İbn Hibban, *Sire*, 52; İbn Kesir, *Bidaye*, 2: 288.

¹²⁰ İbn Sa'd, *Tabakat*, 1: 123; Diyarbekri, *Tarihu'l-hamis*, 1: 473; Halebi, *İnsanu'l-uyun*, 1: 174.

¹²¹ İbn Sa'd *Tabakat*, 1: 122.

¹²² Tirmizi, *Sünen*, (hd. No. 3620), 6: 19. Rivayet şöyledir. " هَذَا رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ، يَبْعَثُهُ اللَّهُ رَحْمَةً " "Siz tepeden gelirken hiçbir ağaç, taş yok ki onlar secdeye kapanmasınlar, onlar sadece bir nebi için secdeye kapanırlar" demiştir. Taberi, *Tarih*, 2: 278; Diyarbekri, *Tarihu'l-hamis*, 1: 473.

¹²³ Tirmizi, *Sünen*, (hd. No. 3620), 6: 20; Diyarbekri, *Tarihu'l-hamis*, 1: 473. Zehebi, bu rivayeti tenkit edip zayıf addederken, İbn Hacer, Rahib Bahira rivayetinde münker hiçbir durumun olmadığını sadece Peygamberin Ebu Bekir ile Bilal'le geri göndermesinin sahih olmadığını nakletmektedir. İbn Hacer, el-Askalani, *el-İsabe fi temyizi's-sahabe*, (Beyrut: Daru'l-kütübi'l-ilmıyye, 1415), 1: 476; Diyarbekri, *Tarihu'l-hamis*, 1: 474. Konuyla ilgili rivayetlerin değerlendirmesi için bk. Demil, *Hz. Peygamberin Risalet Öncesi Hayatına Dair Rivayetler*, s. 220-240.

¹²⁴ Görüldüğü gibi Rahib, Ebu Bekir'e Hz. Muhammed'in peygamber olduğunu haber verir. Lakin bu haberin, Ebu Bekir'in İslam'a girme sahnesinde hiç gündem yapılmaması, bu haberin kuşkulu olduğunu göstermektedir. Çünkü Hz. Ebu Bekir, Peygamber, nübüvvetini ilan ettiğinde ona gelerek "ilahlarını terk ettiği, babalarını kafir olarak addettiği haberinin doğru olup olmadığını" sorduğunda Peygamberin ona Allah'ın elçisi olduğunu beyan ettiği, lakin yaşadıkları bu rahip olayına hiç atıfta bulunmadığı nakledilmektedir. Özdemir, "Peygamberlik Öncesinde Bir İnsan olarak Muhammed b. Abdullah", s. 126.

¹²⁵ İbn Hacer, *İsabe*, 1: 476; Ebu Nuaym, Ahmed b. Abdullah, *Ma'rifetü's-sahabe*, (Riyad: Daru'l-vatan, 1998), 1: 445; Diyarbekri, *Tarihu'l-hamis*, 1: 478. İbn Hacer, rivayet sahihse bu seferin başka bir sefer olduğunu (İbn Hacer, *İsabe*, 1: 476; Suyuti, *Hasais*, 1: 146) Halebi, rivayetin zayıf, söz konusu rivayette geçen rahibin Bahira değil, Nastura olduğunu iddia etmektedir. (Halebi, *İnsanu'l-uyun*, 1: 177; Mustafa Fayda, "Bahira", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopesi* (İstanbul: TDV Yayınları 1991) 4: 486. Bu manada Resulullah'ın nübüvvetini daha o peygamber olmadan kabul eden Rahib Bahira'nın sahabe olup

Diğer meşhur rivayette Rahib Nastura olayıdır.¹²⁶ Olay özetle şöyledir: Peygamber (as.) 25. yaşındayken Hz. Hatice'nin mallarını Meysere ile Şam'a götürür. Peygamber (as.) bir ağacın altına oturur. Bunu gören Rahib Nastura, Meysere'ye "Bu ağacın altına ancak bir peygamber indi" diyerek onun peygamber olacağını haber verir.¹²⁷ Hatta onun "Vallahi, bu peygamberdir, bizim bilginlerimiz kendi kitaplarında onun vasıflarını bulmuşlar" dediği nakledilmektedir.¹²⁸ Diğer bir rivayette Huzeyme Peygamber'e tuzak kurdu düşüncesiyle kılıcını kuşanıp rahibe saldırdığında, Rahibin manastıra sığındığı ve oradan kafileye Peygamber'i işaret ederek "Bu alemlerin Rabbinin elçisidir ve peygamberlerin sonuncusudur" dediği nakledilmektedir.¹²⁹

Görüldüğü gibi Yahudi-Hıristiyan din adamları ve kahinler, Hz. Peygamber'in peygamber olacağını Abdullah'ın alnındaki nurdan başlayıp 25 yaşına kadar çeşitli şekillerde Hz. Muhammed'e ve Mekke ahalisine duyurmuşlardır.

Konuya çeşitli açılardan bakmak mümkündür. İlk önce Araf suresi 157. ayette Hz. Peygamber'in Tevrat ve İncil'de sıfatları yazılı olduğu ifade edilmektedir.¹³⁰ Ehli Kitap alimlerinin burada yazılı özellikleri peygamberde gördükleri için onu tanıdıklarını söylememiz mümkündür. Ayrıca Kur'an'da, Ehli Kitap alimlerinin Peygamber'i, kendi oğullarını tanıdıkları gibi bildikleri de ifade edilmektedir.¹³¹ Lakin kaynaklarda Abdullah b. Selam ve Kabu'l-Ahbar tarafından Peygamber'in sıfatlarının Tevrat'ta ve İncil'de şahid, müjdeci, uyarıcı, ümmileri koruyan, Allahın

olmadığı da tartışılmaktadır. İbn Hacer, onun sahabe arasında sayılmayacağını iddia ederken, (İbn Hacer, *İsabe*, 1: 476) İbn Mende ve Ebu Nuaym onun sahabe olduğuna kanidirler. İbn Mende, Ebu Abdullah, *Ma'rifetü's-sahabe*, (yrs: Matbaatu camiatü'l-imarati'l-arabiyye, 2005), 1: 314; Ebu Nuaym, *Ma'rifetü's-sahabe*, 1: 445; Diyarbekri, *Tarihu'l-hamis*, 1: 372, 374.

¹²⁶ İbn Hişam, *Sire*, 1: 188; İbn Sa'd, *Tabakat*, 1: 104.

¹²⁷ İbn Hişam, *Sire*, 1: 104; İbn Sa'd, *Tabakat*, 1: 124; Taberi, *Tarih*, 2: 280.

¹²⁸ İbn Sa'd, *Tabakat*, 1: 104; Diyarbekri, *Tarihu'l-hamis*, 1: 483. Rahibin Meysere'ye "gözünde kızılık var mı?" diye sorduğu, Meysere'nin "var" demesi üzerine, "Bu o! Bu o! Bu, kitapta vasıflarını okuduğumuz son peygamberdir" dediği nakledilmektedir. Hatta Rahibin Meysere'den habersiz peygambere yaklaştığı, onun başını ve ayağını öptüğü ve "Ben sana iman ettim, ben senin Tevrat'ta vasfı anlatılan peygamber olduğuna şahadet ederim. Ey Muhammed kitaplarda anlatılan bütün sıfatları gördüm sadece bir tanesine müttali olmadım sırtını bana gösterir misin?" dediği, Peygamberin sırtında nübüvvet mührünün parladığını görünce de "أشهد أن لا إله إلا الله وأشهد أنك رسول الله النبي الأمي الذي بشر بك عيسى ابن مريم" dediği nakledilmektedir. Halebi, *İnsanu'l-uyun*, 1: 193.

¹²⁹ Diyarbekri, *Tarihu'l-hamis*, 1: 482.

¹³⁰ Taberi ayetin tefsirinde Peygamberin "ümmi" vasfına dikkat çekmektedir. Bunun sadece Peygamber için söylediğini nakletmektedir. Taberi, *Camii'l-beyan fi te'vili'l-Kuran*, (y.y.: Müessesetü'r-risale, 2000), 13: 161.

¹³¹ Bakara 2/146; Enam 6/20. Tefsirlerde oğullarını tanıdıkları gibi peygamberin Allah tarafından gönderilen peygamber olduğunu bildikleri ifade edilmektedir. Taberi, *Camii'l-beyan*, 11: 294; İbnü'l-cevzi, *Zadü'l-mesir*, 2: 16.

kulu ve Rasulü, mütevekkil diye isimlendirmiş, kaba ve sert davranmayan, çarşı pazarda bağırıp çağırmayan, kötülüğe kötülükle karşılık vermeyen, affeden, bağışlayan vs. şeklinde yazılı olduğu ifade edilmektedir.¹³² Görüldüğü gibi vasıflar maddi olmaktan öte Kur'an'da da anlatılan sıfatlardır. Ayrıca Araf suresi 157. ayeti okumaya devam ettiğimizde yazılı olan vasıfların, emr bi'l-maruf ve nehyi ani'l-münker, tayyibatı helal, habaisi haram kıldığı ve insanların üzerlerindeki ağırlığı kaldırdığı şeklinde yukarıda zikrettiğimiz özelliklerle benzer olduğunu görmekteyiz.¹³³ Dolayısıyla Tevrat'ta ve İncil'de yazılı olan şeylerin Peygamber'in fiziki özellikleri değil göreviyle ilgili vasıflar olması gerektiğini düşünmekteyiz.

Bununla birlikte rivayetlerin muhtevasında da üzerinde düşünülmesi gereken konular vardır. Mesela, rivayetlere göre Yahudi alimler, Peygamber'in doğduğu ve peygamber olduğu zamanı bilip haber vermelerine rağmen çocuğa zarar verme noktasında bir girişimde bulunmamışlardır. Hal böyleyken özellikle Rahib Bahira'nın çocuğun peygamber olacağını anladığında Yahudilerin çocuğa zarar vereceklerini söylemesi olayın bütünlüğüne zıt bir husustur.

Ayrıca bazı rivayetlerde ifade edilen Hz. Peygamberin Bilal ve Ebu Bekir ile geri gönderilmesi de sıkıntılı bir durumdur. Şöyle ki Bilal, bu yolculukta mevcut değildir, Peygamber'in emanet edildiği Ebu Bekir de Peygamber'den iki yaş küçüktür. Dolayısıyla Peygamber'in kendisinden daha küçük birisine teslim edilmesi hiç de makul değildir.¹³⁴ Ayrıca Ebu Talib'in çocuğu kimseye emanet etmek istemediği için yanında getirdiği ifade edilmişti. Dolayısıyla böyle korkunç bir haberi alan velinin yapması beklenen şey, gözü gibi koruduğu yeğenini kendisinden daha küçük bir çocukla Mekke'ye geri göndermesi değil onun zarar görmemesi için elinden ne geliyorsa yapması ve çocuğun üzerine daha çok titremesidir. Zaten haberi nakleden Tirmizi de bu haberin hasen-garib olduğunu ifade etmektedir.¹³⁵

¹³² İbn Sa'd, *Tabakat*, 1: 272; Ahmen b. Hanbel, *Müsned*, (Kahire: Daru'l-hadis, 1995), 6: 185; Taberi, *Camiu'l-beyan*, 13: 164; Darimi, *Sünen*, (Beyrut: Daru'l-beşair, 2013), 1: 95. hd. No. 7-10; Buhari, *Sahih*, (hd. No. 4838), 4: 135; Beyhaki, *Delail*, 1: 376.

¹³³ Halebi, *İnsanu'l-uyun*, 1: 309.

¹³⁴ Mevdudi, *Tarih Boyunca Tevhid Mücadelesi ve Hz. Peygamberin Hayatı*, (İstanbul: Pınar 1992), 2: 256.

¹³⁵ Tirmizi, *Sünen*, (hd. No. 3620), 5: 20. Ayrıca bu haberin isnadı sahih, lakin metninde münkerlik olduğu da belirtilmektedir. (Halebi, *İnsanu'l-uyun*, 1: 175) İbn Hacer de Peygamberin Bilal ve Ebu Bekir'le gönderilme rivayetinin ravinin vehmi olduğunu ifade etmektedir. (İbn Hacer, *İsabe*, 1: 476)

Bunlarla birlikte Peygamber'in nübüvvetini ilan ettiğinde hiç kimse tarafından bu olayların zikredilmemesi, üzerinde durulması gereken diğer bir husustur. Olayı yaşayan Ebu Talib'in bizzat kendisinin Peygamber'e iman etmemiş olması, rivayetlere kuşkuyla bakılmasına sebep olan diğer bir konudur. Daha da önemlisi rivayetlere göre 12 yaşında ilk, 25 yaşında ikinci olarak Hz. Peygamber'e nübüvvetinin kesin bir dille bildirilmesi, Peygamber'in bundan haberdar olduğunu göstermektedir. Lakin Kur'an'da, Muhammed'in (as.) hem kendisine Peygamberlik verileceğini,¹³⁶ hem de kitabın ve imanın ne olduğunu bilmediği belirtilmektedir.¹³⁷ Dolayısıyla yukarıda ifade edilen bütün olaylar gerçekleşmişse, bu durumda Hz. Muhammed'in, peygamberliğin kendisine verileceğini bilmesi lazımdı. Lakin Allah, bunu tezkib etmektedir. Dolayısıyla böyle bir şeyin olması ayete muhalif olmasından dolayı yukarıda zikredilen Hz. Peygamber'in peygamberliğini haber veren bütün rivayetlerin uydurma olduğunu ispat etmektedir.¹³⁸ Görebildiğimiz kadarıyla onca olağan üstülüğü nakleden eserler, söz konusu ayeti değerlendirmeye tabi tutmamışlardır. Bunların haricinde Peygamber'e daha önceden peygamberlik verileceği ünlenmişse, Peygamber'in Hira'da ilk vahyi aldığı zaman şair veya mecnun olduğu düşüncesinden dolayı gösterdiği tepkiyi göstermemesi lazımdı.¹³⁹ Lakin bize gelen haberlerde Peygamber'in durumundan şüphelendiği, Hatice'yle durumu istişare yaptığı, hatta cinlenmiş olabileceğinden korktuğu için dağdan kendisini aşağı atarak intihara niyetlendiği

Ayrıca Zehebi, bu vehm'den dolayı söz konusu haberin mevzu olduğuna kanidir. Zehebi, *Mizan*, 2: 581; Halebi, *İnsanu'l-uyun*, 1: 176.

¹³⁶ Kasas 28/86. "وَمَا كُنْتَ تَرْجُو أَنْ يُلْقَىٰ إِلَيْكَ الْكِتَابُ إِلَّا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ" müfessirler, ayetin tefsirinde peygamberin kendisine peygamberlik verileceğini bilmediğini beyan etmektedirler. Taberi, *Camiu'l-beyan*, 9: 642; İbnü'l-cevzi, *Zadi'l-mesir*, 3: 397. Tabii ayet böyle derken rivayetlerde peygamberin Ademin ruhla cesed arasında iken peygamber olduğu da zikredilmektedir. İbn Sa'd, *Tabakat*, 1: 118.

¹³⁷ Şura 42/52.

¹³⁸ Mevdudi, *Hiz. Peygamberin Hayatı*, 2: 258-259. Ayrıca bu delillerin kaynaklarda zikredilen Peygamberin nübüvvetle şereflendirileceği sıralarda Resulullah'ın def-i hacet için dışarı çıkıp meskenlerden uzaklara gittiğinde yanından geçtiği taş veya ağacın kendisine "Selam sana ey Allah'ın Rasulü" demelerinin (İbn İshak, *Sire*, 1: 120; İbn Sa'd, *Tabakat* 1: 125) aynı şekilde Halime'nin yanındayken koyunların ve develerin secde etmelerinin (Halebi, *İnsanu'l-uyun*, 1: 133), çocuğun peygamber olduğunu nerden bildiklerini sorduklarında Rahib'in "Siz tepeye vardığınızda ağaçlar ve taşlar secdeye kapandılar" sözünün de (İbn Hibban, *Sire*, 52; İbn Kesir, *Bidaye*, 2: 289) asılsız olduğunu ispat ettiğini düşünmekteyiz.

¹³⁹ İbn Sa'd, *Tabakat*, 1: 153; İbn Hibban, *Sire*, 1: 65.

belirtilmektedir.¹⁴⁰ Ayrıca Hz. Peygamber'in kendisinden korktuğunu haber verdiği zaman Hz. Hatice, ona yukarıdan beri nakledilen olayları hatırlatmıyor da "Korkma bil ki, Allah seni rezil etmez. Çünkü sen, sıla-i rahim yaparsın, doğru konuşursun, misafire ikram edersin" şeklinde güzel hasletlerini sayıyor.¹⁴¹ Şayet, yukarıda zikredilen haberlerdeki olaylar yaşanmış olsaydı öncelikle Hz. Peygamber'in kendisinden hiç şüphe etmemesi, Hz. Hatice'nin de çocukluğundan beri müjdelenen o haberleri tek tek hatırlatması gerekirdi.¹⁴² Hakikat bunun aksi olduğuna göre Peygamber'in peygamberlik öncesi hayatı efsaneye çevrilmiş ve her taşın altından bir irhas olayı çıkartılmıştır.

SONUÇ

Hz. Peygamber'in nübüvvet öncesi hayatında meydana gelen olaylara dair rivayetler incelendiğinde yüceltmeci peygamber anlayışının hakim olduğu göze çarpmaktadır. Bu dönemle ilgili haberlerde genellikle "olağan üstülükler" hakimdir. Rivayetler, akıl ve vahiy süzgecinden geçirilmeden nakledilmekte ve Peygamber'in hayatının bütünlüğü içerisinde değerlendirilmemektedir. Ayrıca rivayetlerde zaman zaman hem peygamberler arası "efdaliyet" yarışına gidildiği izlenimi oluşmakta hem de tutarsızlıklar bulunmaktadır.

Bu açılardan konuya bakıldığında kaynaklarda yer alan rivayetlere göre daha baba belinde iken Hz. Muhammed'in peygamberliği, babasının alnındaki nurdan anlaşılmalı ve bunu ailesi değil de şehirdeki sadece birkaç kadın fark etmektedir. Tarih kitaplarında ise bu durum sanki son derece olağan bir durummuş gibi nakledilmektedir. Aynı şekilde Amine'nin bu nur sayesinde bir Peygamber'e hamile kaldığını öğrenmesi, hiç hamilelik belirtisi yaşamaması da muhtemelen bu sebepten dolayı yadırganmamaktadır. Daha da önemlisi dağın, taşın ve dahi putların Peygamber'i müjdelemeleri hatta putların Abdullah'a, sahip olacağı çocuğun kendilerini kırıp yok edeceğini haber vermesi bile garipsenmeden nakledilmektedir. Hatta Halime'nin yanında iken Peygamber'in göğsünün yarılması olayının Amine'ye haber verilmesine karşın hiç telaş etmeden durumu Halime'ye anlatması, insanın aklına Musa'nın annesiyle veya Hz. Meryem'le

¹⁴⁰ İbn İshak, *Sire*, 1: 121; İbn Sa'd, *Tabakat*, 1: 154; Taberi, *Tarih*, 2: 301; Zehebi, *Tarihu'l-islam*, 1: 542; *Siyeru A'lamî'n-nübela*, 1: 106; Suyuti, *Hasais*, 1: 159.

¹⁴¹ İbn Sa'd, *Tabakat*, 1: 153; İbn Hibban, *Sire*, 1: 65.

¹⁴² Mehmet Özdemir, "Peygamberlik Öncesinde Bir İnsan olarak Muhammed b. Abdullah", 125.

mukayese yapıldığı düşüncesini getirmektedir ki bu hal onlara bile bahşedilmemiştir. Hz. Peygamber'in doğumunda her tarafı aydınlattığı iddia edilen nurun, Kabe'de doğumu bekleyen dedesi ve diğer insanlar tarafından fark edilmemesi ne yazık ki bir tutarsızlık olarak görülmemektedir. Buna karşın bütün bu olaylar, Yüce Peygamber anlayışıyla "irhasat" kabilinden nakledilmektedir. Ayrıca Kahinlerin ve Yahudilerin, Ahmed'in/Muhammed'in yıldızının doğduğunu dillendirmeleri ve neredeyse doğduğu evin kapı numarasına kadar haber vermeleri, sanki "Beklenen Peygamber" algısıyla İsa'nın (as.) doğumuna nazire yapılmaktadır. Çünkü İsa'nın doğumunda da doğumu yaptıran hemşirelerin nurdan gözleri kamaşmış, Yahudiler, doğumdan haberdar olmuşlardır.

Ayrıca çocuk yaşta peygamberin kalbinin yarılıp içerisinden "şeytan hissesinin" atılması rivayeti nakledilirken, "fitrat üzere yaratılan" bir çocukta şeytan payının nasıl olduğu hiç akla getirilmemekte, üstelik vahyin kesilmesi sonucu Peygamber'in yüreğinde oluşan sıkıntının Duha sure ile giderildiğine atfen vahyedilen "Senin kalbini biz şerh etmedik mi" ayeti delil getirilmektedir. Ayrıca Peygamber'in göğsünün yarılması maddi mi manevi mi yapıldığı, meleklerin bir rivayette insan şeklinde diğer bir rivayette kuş şeklinde gelmesi bir tarafa, kaynaklarda bu operasyonun izlerini Peygamber'in eşlerinin değil de Enes'in görüp nakletmesi bile problem olarak görülmemektedir. Aynı şekilde Hz. Peygamber'in, bereket sebebi olmasıyla ilgili rivayetler, diğer peygamberlere verilen lütuflarla birlikte değerlendirildiğinde de çok fazla benzerlik görülmektedir. Dolayısıyla bu haberlerin yüceltmeci bakış açısından üretildiğini söylemek mümkündür

Çalışma esnasında karşılaştığımız diğer bir konu da peygamberlik öncesi nakledilen rivayetlerle nübüvvet sonrası anlatılan bazı olayların çelişmesidir. Lakin eserler, bu tenakuza hiç yer vermemektedirler. Diğer bir ifade ile siyer kitaplarında Peygamber'in hayatı bir bütün halinde göz önünde bulundurulmadan parçacı bir yaklaşımla değerlendirilmektedir. Mesela yukarıda ifade edilen daha baba belinde iken alında parlayan ve görülen nübüvvet nuru, peygamberlikten sonra hiç gündeme gelmemektedir. Aynı şekilde 25 yaşına kadar Peygamber'i gölgeleyen bulut, Peygamber olduktan sonra bir anda kaybolmaktadır. Peygamberlik nişanesi olarak zikredilen "nübüvvet mührü", Hz. Peygamberin doğumunda, Halime'nin yanında, Rahib Bahira veya Nastura olaylarında neredeyse peygamberlik öncesi bütün sahnelerde görüldüğü halde peygamberlik sonrası Hz. Peygamber'in nübüvvetine delil olarak hiçbir yerde kullanılmamaktadır. Ayrıca ifade edildiği gibi Hz. Peygamber'in 40 yaşına kadar

anlatılan hayat hikayesinin neredeyse her sahnesinde Peygamber'in peygamber olacağı haber verilirken, aynı çalışmalarda bu haberlerle taban tabana zıt olan Peygamber'e ilk vahiy geldiği zaman onun cinlenmiş olabileceğinden korkuya kapıldığı ve bu sebepten dolayı da intihara teşebbüs ettiği nakledilmektedir. 40 yaşına kadar her fırsatta peygamber olacağı haber verilen birinin, bu duruma nasıl düşebileceği hususuna hiç temas edilmemektedir.

Hz. Peygamber'in bu dönemine dair nakledilen rivayetlerde Kur'an'a atıf yapıldığına fazla şahid olmadık. Oysa yukarıda zikredilen bütün bu problemlerin halli için Hz. Peygamber ve o döneme ait okumaların, muhakkak Kur'an zemininde yapılması gerektiğini düşünmekteyiz. Bu sebeple peygamberle ilgili nakledilen haberlerin, Kur'an süzgecinden geçirilmesi gerektiğini düşünmekteyiz. Çünkü Allah, Peygamber'ine Kur'an okuduğu zaman ya vahyin değiştirilmesini ya da onun haricinde bir başka kitabın getirilmesini isteyen müşriklere, bu hususta kendiliğinden bir şey yapmadığını ancak vahye tabi olduğunu, Allah'ın dilemesi durumunda bu vahyi onlara zaten duyurmayacağını ki 40 yaşına kadar onların içinde yaşayıp böyle bir durumun söz konusu olmadığını söylemesini emretmektedir.¹⁴³ Bu ayetle Peygamber'in hayatında mihengin vahiy olduğu anlaşılmış olmaktadır. Dolayısıyla Hz. Peygamber'in hayatını anlamaya çalışırken başvurulması gereken ilk kaynağın Kur'an olması gerekmektedir. Makalenin başından sonuna kadar işlediğimiz bütün konularda Abdullah'ın alnundaki nur'un, Amine'nin hamileliği'nin, Şakk-ı sadr'ın, kahinlerin, cinlerin, Yahudi alimlerinin, Rahiba Bahira ve Nastura'nın geçtiği her sahnede Hz. Muhammed'in "peygamberliği" müjdelenmektedir. Bu haberler Kur'an-ı Kerim'le karşılaştırıldığında, Kur'an, Peygamber'in kitabı ve imanı bilmediğini, hatta kendisine vahyedileceğini yani peygamberlik verileceğinden dahi haberi olmadığını ifade etmektedir.¹⁴⁴ Ne yazık ki kaynaklarımız, bu ayet yokmuş gibi olayları rivayet etmektedir. Böylece Kur'an, Peygamber'in kendisine vahyedileceğini bilmediğini ifade ederek kaynaklarda zikredilen ve Peygamber'i müjdeleyen bütün rivayetlerin aslının olmadığını belgelemiş olmaktadır. Bu tabloyu kaynaklar açısından okuduğumuzda ne yazık ki Kur'an'ın, Tarihçiler

¹⁴³ Yunus 10/15.

¹⁴⁴ Şura 42/52., Kasas 28/86.

nezdinde pek de bir bilgi değerinin olmadığı sonucuna varabiliriz. Bu yaklaşımın son derece yanlış olduğunu düşünmekteyiz.

Sonuç olarak, özelde Hz. Peygamber'in nübüvvet öncesi hayatıyla ilgili nakledilen rivayetlerin, genelde Siyer'e dair rivayet edilen haberlerin, doğru zeminde okunup tartışılabilmesi için Kur'an'la ve Peygamber'in hayatının bütünüyle mukayese edilerek okunması gerektiğini düşünmekteyiz.

KAYNAKÇA

- Ahatlı, Erdinç. "Nübüvvet Mührü, Tarihi süreçteki algılanması ve anlamlandırılması". *SÜİFD*, 3 (2001): 291.
- Ahmet b. Hanbel. *Müsned*. Kahire: Daru'l-hadis, 1995.
- Ay, Mahmut. "İşari Tefsirlerde Hakikat-i Muhammediyye Anlayışı", *İÜİFD*. 13 (2010): 80-120.
- Azimli, Mehmet. *Siyeri Farklı Okumak*. Ankara: Ankara Okulu, 2015.
- Bağcı, H. Musa. *Beşer Olarak Hz. Peygamber*. Ankara: Ankara okulu Yayınları, 2014.
- Balcı, İsrail. *Peygamberlik Öncesi Hz. Muhammed*. Ankara: Ankara Okulu, 2014
- Belazuri, Ahmed b. Yahya. *Ensabu'l-eşraf*. Beyrut: Daru'l-fikr, 1996.
- Beyhaki, Ebu Bekr Ahmed b. Hüseyin. *Delailü'n-nübüvve ve mağrifetü ahvali sahibi's-şeria*. Beyrut: Daru'l-kütübi'l-ilmîye, 1988.
- Buhari, Ebu Abdullah Muhammed b. İsmail. *Sahih*, y.y.: Daru tavkı'n-necat, 1422.
- Cevad Ali. *el-Mufasssal fi Tarihi'l-arap kable'l-İslam*. y.y.: Daru's-saki, 2001.
- Çift, Salih. "İlk Dönem Tasavvuf Düşüncesinde Nur Kavramı", *UÜİFD*. 13/1 (2004): 140-154.
- Darimi, Ebu Muhammed. *Sünen*. Beyrut: Daru'l-beşair, 2013.
- Demil, Emine. *Hiz. Peygamberi'in Risalet Öncesi Hayatına Dair Rivayetler*. Ankara: (Basılmamış Doktora Tezi), 2016.
- Demircan, Adnan. "Cahiliye ve Hz. Peygamber Dönemi Uygulamalarıyla Nikah". *Diyanet İlmi Dergi*, 49/3, (2013): 21-42.
- Demirci, Mehmet. "Hakikat-i Muhammediyye", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 15: 179-180, İstanbul: TDV Yayınları 1997.
- Diyarbakri, Hüseyin b. Muhammed. *Tarihu'l-hamis fi ahvali enfsin nefsin*. Beyrut: Daru'l-kütübi'l-ilmîye, 1971.
- Ebu Nuaym, Ahmed b. Abdullah. *Ma'rifetü's-sahabe*. Riyad: Daru'l-vatan, 1998.
- Ebu Zehre, Muhammed. *Son Peygamber Hz. Muhammed*. Trc. Mehmet Keskin. İstanbul: Birleşik, 1993.
- Erul, Bünyamin. "Hz. Peygamberin Risalet Öncesi Hayatına Farklı Bir yaklaşım". *Diyanet İlmi Dergi*, Özel Sayı, (2003): 33-66.

- Erul, Bünyamin. "Uydurma rivayetlerde Peygamber Tasavvuru", *İslam'ın Anlaşılmasında Sünnetin Yeri ve Değeri Kutlu Doğum Sempozyumu 2001*, (Ankara: TDV Yayınları, 2003): 419-438.
- Eser, Mithat. "Hz.Peygamber'in Bir Bulut Tarafından Gölgelemesi", *Journal of Islamic Research* 22/1 (2011): 44-54.
- Fayda, Mustafa, "Bahira", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 4: 486-487. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Günaltay, Şemseddin, "İslamdan Önce Araplar Arasında Kadının Durumu Aile ve Türlü Nikâh Şekilleri", *Marife*, 1/3, (2002): 189-199.
- Hakim, Ebu Abdullah. *el-Müstedrek ale's-Sahihayn*. Beyrut: Daru'l-kütübi'l-ilmiiyye, 1990.
- Halebi, Ali b. İbrahim. *es-Siretü'l-halebiyye: İnsanu'l-uyun fi sireti'l-emini'me'mun*, Beyrut: Daru'l-kütübi'l-ilmiiyye, 1427.
- İbn Hacer, el-Askalani. *el-İsabe fi temyizi's-sahabe*. Beyrut: Daru'l-kütübi'l-ilmiiyye, 1415.
- İbn Hişam, Ebu Muhammed. *es-Siretü'n-Nebeviyye*, Mısır: y.y.,1955.
- İbn İshak, Muhammed. *Sire*. Beyrut: Daru'l-Fikr, 1978.
- İbn Kesir, Ebu'l-Fida İsmail. *el-Bidaye*. Kahire: Daru'l-hadis, 1993.
- İbn Kesir, Ebu'l-Fida İsmail. *Tefsiru'l-kurani'l-azim*. y.y.: Daru taybe, 1999.
- İbn Mace, Ebu Abdullah. *Sünen*. y.y.: Daru'r-risaleti'l-alemiyye, 2009.
- İbn Mende, Ebu Abdullah. *Ma'rifetü's-sahabe*. yrs: Matbaatu camiati'l-imarati'l-arabiyye, 2005.
- İbn Sa'd, Muhammed. *et-Tabakatü'l-Kübra*. Beyrut: Daru'l-kütübi'l-ilmiiyye, trs.
- İbnü'l-cevzi, Ebu'l-ferec. *Zadü'l-mesir fi ilmi't-tefsir*. Beyrut: Daru'l-kütübi'l-arabi, 1422.
- Köksal, Asım. *Peygamberler Peygamberi Hz. Muhammed ve İslamiyet*. İstanbul: Işık, 2007.
- Maturidi, Ebu Mansur. *Tevî'latu ehli süne*. Beyrut: Daru'l-kütübi'l-ilmiiyye, 2005.
- Mevdudi, Ebu'l-A'la. *Tarih Boyunca Tevhid Mücadelesi ve Hz. Peygamberin Hayatı*. İstanbul: Pınar 1992.
- Moğoltay b. Kılıç. *el-İşare ile sireti'l-mustafa ve tarihi men ba'dehu mine'l-hulefa*, Beyrut: Daru'ş-şamiyye, 1996.
- Mübarekfuri, Safirrahman. *er-Rahiku'l-Mahtum*. Amman: Daru'l-Fikr, 2013.
- Nesai, Ebu Abdurrahman. *Sünen*. Halep: Mektebetü'l-matbuati'l-islamiye 1986.
- Önkal, Ahmet. "İslam Tarihçiliğinde Tarafsızlık Problemi", *Marife*, 5/1, (2005):257-269.

- Özdemir, Mehmet. "Peygamberlik Öncesinde Bir İnsan olarak Muhammed b. Abdullah", *Cahiliyye Toplumundan Günümüze Hz. Muhammed*, (13-15 Nisan 2007): 107-136.
- Sarıcık, Murat. "Cahiliye Nikahı Mut'a ve Diğer Cahiliye Nikahları". *SDÜİFD*, 3 (1996): 41-73.
- Savaş, Rıza. *Hz. Peygamber Devrinde Kadın*. İstanbul, Ravza, trs.
- Suyuti, Celaleddin. *Hasaisu'l-kübra*. Beyrut: Daru'l-kütübi'l-ilmiiyye, yrs.
- Süheyli, Ebu'l-Kasım. *Ravdu'l-Unf fi şerhi'n-nebeviyyeti libni Hişam*. Beyrut: Daru İhyai't-türasi'l-arabi, 2000.
- Taberi, Ebu Ca'fer. *Camiu'l-beyan fi te'vili'l-Kuran*. y.y.: Müessesetü'r-risale, 2000.
- Taberi, Ebu Ca'fer. *Tarihu'r-rusul ve'l-mülük*. Beyrut: Darü't-türas, 1387.
- Taberi, Ebu Ca'fer. *Tarihu't-taberi, Tarihu ümemü ve'l-mülük*. Beyrut: Daru'l-kütübi'l-ilmiiyye, 1997.
- Uludağ, Süleyman. "Nur", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 33: 244-245. İstanbul: TDV Yayınları 2007.
- Zehebi, Şemsuddin. *Mizanü'l-i'tidal fi nakdi'r-rical*. Lübnan: Daru'l-mağrife, 1963.
- Zehebi, Şemsuddin.. *Siyeru A'lami'n-nübela*. y.y.: Müessesetü'r-risale, 1985.
- Zemahşeri, Mahmud b. Ömer. *el-Keşşaf an hakaiki ğavamidi't-tenzil*. Beyrut: Daru'l-kütübi'l-arabi, 1407.
- Hocaoğlu, Öznur. "Mitler Gerçeklere Karşı: Hz. Muhammed'in Peygamberlik Öncesi Yaşamındaki Olaylar". *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 13 (2018): 231-267.

